

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

MARTIN MUDRICH

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromého práva

Skončení služebního poměru příslušníka BS (Termination of employment of a BS member)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Anna DOLEŽALOVÁ

AUTOR PRÁCE

Martin MUDRICH

PRAHA

2024

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Zámrsku, dne 11. 3. 2024

.....
Martin Mudrich

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval vedoucí své bakalářské práce JUDr. Anně Doležalové, za cenné rady a pomoc při vypracování bakalářské práce. Velký dík patří i mé rodině a manželce za velkou podporu a trpělivost, při zpracování mé práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o skončení služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Práce se zabývá příslušnou právní úpravou doplněnou o judikaturu a popisuje všechny druhy bezpečnostních sborů České republiky. Práce dále popisuje služební poměr jako takový, náležitosti pro jeho vznik a jeho pokračování. Součástí je i řízení ve věcech služebního poměru, ve kterém jsou rozvedeny i pravomoci služebního funkcionáře a práva i povinnosti příslušníka. Nejdelší část práce je věnována samotnému skončení služebního poměru. V poslední řadě práce obsahuje krátkou přehledovou část skončení služebního poměru u Hasičského záchranného sboru České republiky a popis nároků, na které má příslušník při skončení služebního poměru právo.

KLÍČOVÁ SLOVA

zákon o služebním poměru * bezpečnostní sbory * příslušník bezpečnostního sboru * služební funkcionář * skončení služebního poměru * služební poměr * výsluhový příspěvek

ANNOTATION

This bachelor's thesis deals with the termination of employment of members of the Security Forces. The work deals with the relevant legislation supplemented by jurisprudence and describes all types of security forces in the Czech Republic. The thesis also describes the employment relationship as such, the requirements for its creation and its continuation. It also includes proceedings in matters of employment relationship, which includes the powers of the official and the rights and obligations of the employee. The biggest part of the job is dedicated to the end of the employment relationship itself. The last part of the thesis contains a short overview of the termination of employment with the Fire Rescue Service of the Czech Republic and description of the claims to which the employee is entitled upon termination of employment.

KEY WORDS

law on the employment relationship * Security Forces * member of the Security Force * staff officer * termination of employment * employment relationship * retirement allowance

Obsah

ÚVOD.....	7
1 ZÁKON Č. 361/2003 SB., O SLUŽEBNÍM POMĚRU PŘÍSLUŠNÍKŮ BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ	9
1.1 Historie.....	10
2 BEZPEČNOSTNÍ SBORY ČESKÉ REPUBLIKY.....	11
2.1 Policie České republiky.....	11
2.2 Hasičský záchranný sbor České republiky.....	12
2.3 Celní správa České republiky	13
2.4 Vězeňská služba České republiky	14
2.5 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	14
2.6 Bezpečnostní informační služba	15
2.7 Úřad pro zahraniční styky a informace.....	16
3 VZNIK SLUŽEBNÍHO POMĚRU	17
3.1 Druhy služebního poměru.....	17
3.1.1 Služební zkouška.....	18
3.2 Přijímací řízení	19
3.3 Vznik služebního poměru.....	20
4 ŘÍZENÍ VE VĚCECH SLUŽEBNÍHO POMĚRU	22
4.1 Pravomoci a jednání služebního funkcionáře v rámci služebního poměru	25
4.2 Práva a povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru	28
5 SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU	30
5.1 Způsoby skončení služebního poměru	30
5.2 Zrušení služebního poměru ve zkušební době	31
5.3 Skončení služebního poměru uplynutím doby určité.....	32
5.4 Úmrtí příslušníka nebo jeho prohlášení za mrtvého.....	32
5.5 Dosažení věkové hranice 65 let ke dni 31. 12. daného roku.....	33
6 PROPUŠTĚNÍ.....	34
6.1 Propuštění pro spáchání úmyslného trestného činu	36
6.2 Propuštění pro spáchání trestného činu z nedbalosti	37
6.3 Propuštění z důvodu vyřízení trestní věci v řízení o úmyslném trestném činu	38
6.4 Propuštění z důvodu porušení služebního slibu	39

6.4.1 Propuštění ve zvláštním řízení	44
6.5 Propuštění při uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti	45
6.6 Propuštění pro porušení zvláštních omezení	47
6.7 Propuštění z důvodu pozbytí státního občanství	47
6.8 Propuštění na základě dlouhodobého pozbytí zdravotní způsobilosti.....	48
6.9 Propuštění z důvodu odnětí osvědčení o tělesné zdatnosti a odborné způsobilosti k výkonu služby	50
6.10 Propuštění z důvodu pozbytí osobnostní způsobilosti	51
6.11 Propuštění z důvodu omezení svéprávnosti	53
6.12 Propuštění po uplynutí doby stanovené v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul.....	54
6.13 Skončení služebního poměru na základě žádosti příslušníka bezpečnostního sboru.....	55
7 PŘEHLED SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY	56
8 NÁROKY PŘÍSLUŠNÍKA PŘI SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU	60
8.1 Potvrzení o výkonu služby a služební posudek	61
8.2 Odchodné	62
8.3 Výsluhový příspěvek	63
8.4 Úmrtné	64
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68

ÚVOD

Pro psaní své bakalářské práce jsem si vybral téma „Skončení služebního poměru příslušníka BS“. Toto téma mě zajímalo, jelikož je velice bohaté na svůj obsah a zároveň náročné na svou judikaturu. Já sám sloužím u Hasičského záchranného sboru České republiky a jednou se mě skončení služebního poměru bude týkat, proto jsem se o daném tématu chtěl dozvědět více informací.

V bakalářské práci se zmiňuji o všech bezpečnostních sborech, které v České republice máme, a které jsou zde dále jednoduše rozvedeny. Popisuji stručně i zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Dále velice stručně pojednávám o historii tohoto zákona a také zmiňuji právní úpravu předcházející tomuto zákonu.

Ve třetí části práce rozvíjím služební poměr jako takový, jeho vznik, druhy, zkušební dobu, složení služební smlouvy, který je zásadní pro každého příslušníka bezpečnostního sboru, ale také zmiňuji i složení služební zkoušky, bez které by příslušník bezpečnostního sboru nemohl svou službu vykonávat.

V další kapitole pojednávám o pravomocích služební funkcionáře, kde poukazuji na to, kdo je vůbec považován za služební funkcionáře. Dále se v této kapitole zmiňuji i o povinnostech a právech příslušníka bezpečnostního sboru.

V páté kapitole se věnuji skončení služebního poměru. Zde společně s kapitolou šestou dané téma rozvádím více do hloubky. Toto je hlavní podstata mé bakalářské práce, a proto jí věnuji nejvíce obsahu.

Do sedmé kapitoly bakalářské práce jsem se rozhodl zahrnout i krátký přehled, který se týká skončení služebního poměru příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky za posledních 11 let v celé České republice. V této části srovnávám odchodovost příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky mezi jednotlivými roky, kraji a důvody skončení služebního poměru příslušníků.

V poslední kapitole se zmiňuji o nárocích, které má příslušník bezpečnostního sboru po ukončení služebního poměru. Mezi tyto nároky řadíme například výsluhu či odchodné a další v práci popsané.

V závěru svou bakalářskou práci vyhodnocuji ze svého pohledu a pojednávám o dalších tématech, která mi přišla nejvíce zajímavá.

1 ZÁKON Č. 361/2003 SB., O SLUŽEBNÍM POMĚRU PŘÍSLUŠNÍKŮ BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

Stěžejním právním předpisem zabývajícím se služebním poměrem příslušníků je zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“). Tento zákon byl schválen parlamentem České republiky dne 23. září roku 2003. Nabyt však účinnosti až v lednu 2007, jelikož podléhal dlouhé legisvakanční lhůtě (tzn. doba mezi počátkem platnosti a počátkem účinnosti). Tento zákon nahradil předchozí zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České Republiky, který byl mnohokrát novelizován a ke dni 1. 1. 2007 byl zrušen.

Zákon o služebním poměru se týká zejména fyzických osob, které vykonávají službu u bezpečnostních sborů (viz. kapitola 2), řeší otázku jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a celkově veškeré služební vztahy včetně jejich skončení.

Zákon formuluje činnosti, jež jsou výkonem služby, upravuje služební slib, systematizuje služební místa, která jsou schvalovaná vládou, a dává Ministerstvu vnitra kompetenci ve vedení evidence o volných služebních pozicích. Dále zákon zavádí služební hodnosti do tarifních tříd, místo plánovaných hodností. Zákon také klade důraz na fyzickou, zdravotní a osobnostní způsobilost uchazečů o služební poměr. Ukládá také věkovou hranici, kdy má služební poměr skončit. Tato hranice je 65 let věku. Klade rovněž důraz na povinnosti příslušníka, stanovuje přestupky, tresty a kázeňské odměny. Dále stanovuje ozdravný pobyt pro příslušníky, ale pouze v případě, kdy je příslušník ve služebním poměru alespoň 15 let. Zákon též stanovuje výši odchodného a zavádí výsluhu.

1.1 Historie

Zde bych velmi stručně pojednal o historii zákona o služebním poměru. Jak jsem se zmínil výše, zákonu o služebním poměru, předcházela zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky. Tímto zákonem se prvotně řídili příslušníci vězeňské služby České republiky a příslušníci Policie České republiky. V roce 1997 do režimu služebního poměru přešli i příslušníci Celní správy České republiky na základě zákona č. 113/1997 Sb. a dne 1. 1. 2001 se k tomuto režimu připojili i příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky. Tato právní úprava se však netýkala příslušníků Bezpečnostní informační služby, jejíž služební poměr byl upraven zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. Jelikož tento systém právních úprav byl značně nejednotný a rozdělený, bylo potřeba zahájit práce na komplexnějším speciálním právním předpisu řešící problematiku služebních poměrů příslušníků bezpečnostních sborů, jejichž výsledkem bylo přijetí nového zákona o služebním poměru, který se týkal již všech bezpečnostních sborů zmíněných ve druhé kapitole bakalářské práce.¹

¹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 8.

2 BEZPEČNOSTNÍ SBORY ČESKÉ REPUBLIKY

Bezpečnostní sbory České republiky jsou nedílnou součástí bezpečnostního systému České republiky, který plní základní povinnosti státu v oblasti zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, demokratických základů státu, ochrany životů, zdraví a majetku.²

Podle zákona o služebním poměru, vymezujeme právní poměry fyzických osob vykonávající službu v bezpečnostním sboru. Zákon obsahuje i odměňování fyzických osob, organizaci a řízení ve služebním poměru. Mezi bezpečnostní sbory České republiky řadíme:

1. Policii České republiky,
2. Hasičský záchranný sbor České republiky,
3. Celní správu České republiky,
4. Vězeňskou službu České republiky,
5. Generální inspekci bezpečnostních sborů,
6. Bezpečnostní informační službu,
7. Úřad pro zahraniční styky a informace.³

2.1 Policie České republiky

Policie České republiky je jednou ze základních složek integrovaného záchranného systému. Podle § 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je Policie České republiky označována za jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Podle § 2 téhož zákona jsou stanoveny úkoly policie, kterými jsou například:

- ochrana bezpečnosti osob a majetků,
- ochrana veřejného pořádku,

² BALABÁN, Miloš a PERNICA, Bohuslav. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, ISBN 978-80-246-3150-9. s. 10.

³ § 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

- předcházení trestné činnosti,
- plnění úkolů dle trestního řádu. ⁴

Policie České republiky dále plní úkoly dle trestního řádu, vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákonem. Dále je vázána předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, jež jsou součástí právního řádu České republiky. V čele policejního prezidia stojí policejní prezident genpor. Mgr. Martin Vondrášek. ⁵

2.2 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“) byl založen zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. Podle současně platné právní úpravy zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), se jedná o jednotný bezpečnostní sbor, který se podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky plněním a organizováním úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a dalších úkolů v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem a jinými právními předpisy. Hlavními úkoly jsou zejména ochrana životů a zdraví obyvatel, ochrana majetků, životního prostředí a zvířat před požárem a poskytování pomoci při mimořádných událostech a ostatních krizových situacích včetně zásahů při živelných katastrofách, průmyslových haváriích nebo teroristických útocích. HZS ČR řadíme mezi základní složky integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“). ⁶

HZS ČR svou prací spolupracuje s ostatními složkami IZS, současně kooperuje i se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy,

⁴ § 1 a § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ *Policie České republiky*. Online. www.policie.cz. 2023 Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>. [cit.2023-12-01].

⁶ Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

právníckými i fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů. HZS ČR hraje i svou významnou roli při přípravách státu na mimořádné události. Od roku 2001, kdy došlo ke sloučení HZS ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany, má HZS ČR ve své kompetenci též ochranu obyvatelstva, stejně jako je to i v některých evropských státech. V čele generálního ředitelství, jež je organizační součástí Ministerstva vnitra stojí generální ředitel genpor. Ing. Vladimír Vlček, Ph.D., MBA.⁷

2.3 Celní správa České republiky

Podle zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky se Celní správa České republiky označuje jako soustava správních orgánů a ozbrojený bezpečnostní sbor. Celní správa spadá pod Ministerstvo financí, pod které patří Generální ředitelství cel. Další složkou celní správy je 14 celních krajských úřadů, které spravují zejména organizaci státu. Tyto úřady spadají pod Generální ředitelství cel.⁸ Navíc je jeden celní úřad umístěný v Praze Ruzyni na Letišti Václava Havla, který má na starosti odbavování letů do a rovněž ze zemí Evropské Unie (dále jen „EU“).⁹

Celní správa dohlíží nad zbožím v rámci celního území EU a řídí se celními předpisy EU.

V čele Celní správy České republiky stojí generální ředitel brig. gen. Mgr. Marek Šimandl, MPA.

⁷ *Hasičský záchranný sbor ČR*. Online. www.hzscr.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-zakladni-poslani.aspx>. [cit. 2023-12-01].

⁸ § 1 zákona č.17/2012 Sb. o Celní správě České republiky.

⁹ CELNÍ SPRÁVA: Brožura o Celní správě České republiky. [online]. Praha, 2012 [cit. 2023-12-01]. Generální ředitelství cel. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/onas/Documents/brozura-CS.pdf>, s. 2.

2.4 Vězeňská služba České republiky

Vězeňská služba České republiky se řadí podobně jako celní správa mezi ozbrojený bezpečnostní sbor, který vznikl 1. 1. 1993. Vznikl na základě zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, a také zákona č. 157/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky. Jedná se současně o správní úřad a účetní jednotku. Zajišťuje výkon trestu, odnětí svobody, výkon vazby, výkon zabezpečovací detence, ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví.¹⁰ Vězeňská služba je pod vedením Ministerstva spravedlnosti. Ministr spravedlnosti jmenuje nebo odvolává ředitele vězeňské služby. Vězeňská služba respektuje Listinu základních práv a svobod, Doporučení Rady Evropy a zejména i právní řád České republiky.¹¹

Vězeňskou službu dělíme na vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu, z čehož vězeňská a justiční stráž mají postavení ozbrojeného sboru. V čele Vězeňské služby České republiky je genmjr. Mgr. Simon Michailidis, MBA.¹²

2.5 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Pro Generální inspekci bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“) platí zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. Podle tohoto zákona je GIBS považován za ozbrojený bezpečnostní sbor. V čele GIBS je ředitel inspekce, kterého jmenuje a odvolává předseda vlády. GIBS je považován za organizační a účetní jednotku státu.¹³ V čele GIBS je ředitel plk. Mgr. Vít Hendrych.

¹⁰ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky.

¹¹ *Vězeňská služba České republiky*. Online. Vězeňská služba základní údaje. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>. [cit. 2023-12-01].

¹² *Bezpečnostní sbory*. Online. www.bezpecnostni-sbory.wbs.cz. 2023. Dostupné z: https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2009/vezenska_sluzba.htm. [cit. 2023-12-01].

¹³ § 1 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů.

Mezi hlavní úkoly Generální inspekce bezpečnostních sborů řídicí se zákonem č. 341/2011 Sb., § 2, patří hledat, odhalovat a prověřovat skutečnosti, které poukazují na fakt, že byl spáchán trestný čin a spáchal ho:

- příslušník Policie České republiky,
- příslušník Celní správy České republiky,
- příslušník Vězeňské služby České republiky,
- příslušník inspekce,
- zaměstnanec České republiky, který vykonává práci pro Policii České republiky či inspekci,
- zaměstnanec České republiky pracující v Celní správě České republiky či Vězeňské službě České republiky.¹⁴

2.6 Bezpečnostní informační služba

Právní základ bezpečnostní informační služby (dále jen „BIS“), je stanoven v zákoně č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. BIS je vnitřní ozbrojená zpravodajská služba České republiky, která je kromě zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, zmíněna také v zákoně č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. BIS je pod vedením vlády, která dohlíží na koordinaci a kontrolu všech činností BIS. Zjištěné informace BIS nadále předává prezidentovi republiky, vládě a dalším státním či policejním orgánům. Ředitelem Bezpečnostní informační služby České republiky je brig. gen. Ing. Michal Koudelka.¹⁵

BIS se zaměřuje na shromažďování informací definovaných v § 5 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, mezi které patří:

¹⁴ § 2 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů.

¹⁵ *Bezpečnostní informační služba*. Online. Bezpečnostní informační služba. 2023. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas/>. [cit. 2023-12-04].

- záměry a činnosti namířené proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
- informace o zpravodajských službách cizí moci,
- činnosti ohrožující státní a služební tajemství,
- činnosti, v rámci jejichž důsledků je ohrožena bezpečnost či významné ekonomické zájmy České republiky,
- organizovaný zločin, terorismus, nelegální migrace.¹⁶

2.7 Úřad pro zahraniční styky a informace

Jedná se o jednu ze zpravodajských služeb České republiky, jejichž úkolem je zabezpečovat zpravodajské informace původem ze zahraničí a které jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zájmů naší republiky. Předmětem zájmu jsou především informace související s hrozbami, jako je například terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení, a ilegální migrace.

Ředitelem úřadu je v současné době Mgr. Vladimír Posolda.¹⁷

¹⁶ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ *Jaké je vaše hlavní poslání.* Online. Úřad pro zahraniční styky a informace. Dostupné z: <https://www.uzsi.cz/jake-je-vase-hlavni-poslani.html>. [cit. 2024-03-06].

3 VZNIK SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Pojem služební poměr si vysvětlujeme jako právní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, ve kterém příslušníci vykonávají službu. Jedná se o vztah mezi Českou republikou a příslušníkem bezpečnostního sboru nehledě na to, v jakém bezpečnostním sboru je příslušník zařazen. Na rozdíl od pracovního poměru jsou pro služební poměr charakteristické znaky jisté nadřízenosti a podřízenosti a jako nadřízený příslušníka bezpečnostního sboru své místo zastupuje příslušný služební funkcionář, který má právo na to, aby rozhodoval o právech a povinnostech daného příslušníka ve služebním poměru.¹⁸

Mezi základní povinnosti příslušníka patří zejména dodržování služební kázně a zdržení se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrožení důvěry v nestranný výkon služby. Patří sem i zachování mlčenlivosti o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu služby a další.

3.1 Druhy služebního poměru

Služební poměr můžeme rozdělit na služební poměr na dobu určitou a dobu neurčitou. Doba určitá se stanovuje na dobu tří let. Výjimkou je příslušník, který už byl ve služebním poměru bezpečnostních sborů či působil jako voják z povolání a byl ve služebním poměru po dobu tří let, přičemž nebyl ve služebním poměru na dobu neurčitou a od jeho skončení služebního poměru neuplynulo více jak 5 let. Pro tohoto příslušníka platí služební poměr na dobu určitou po dobu jednoho roku.

Pro zařazení příslušníka do služebního poměru na dobu neurčitou je důležité splnit několik aspektů. Příslušník se do služebního poměru na dobu neurčitou dostává ihned po uplynutí doby určité za předpokladu úspěšně vykonané služební zkoušky. Příslušník musí dále dosahovat alespoň dobrých

¹⁸ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. str. 205 – 206.

výsledků ve výkonu služby v závěru služebního hodnocení, které vydává příslušný služební funkcionář. Na služební poměr na dobu neurčitou má rovněž nárok příslušník bezpečnostního sboru, který již byl ve služebním poměru na dobu neurčitou, či voják z povolání, jehož služba trvala alespoň tři roky a od skončení jeho služebního poměru neuplynulo ještě pět let.¹⁹

Zákon o služebním poměru také udává šestiměsíční zkušební dobu, která je stanovená při přijetí do služebního poměru.²⁰

3.1.1 Služební zkouška

K tomu, aby příslušník mohl u bezpečnostního sboru ve služebním poměru zůstat, potřebuje složit služební zkoušku. Služební zkoušku musí příslušník složit ještě před tím, než uplyne doba určitá jeho služebního poměru, a to nejdříve šest měsíců a nejpozději měsíc před uplynutím doby určité. Služební zkouška se skládá ze dvou částí, z části písemné a z části ústní. Pokud příslušník služební zkoušku složí, je jeho služební poměr prodloužen z doby určité na dobu neurčitou.²¹

V případě, že příslušník služební zkoušku nesloží, jeho služební poměr skončí dobou určitou. Pokud však ve složení služební zkoušky příslušníkovi bezpečnostního sboru brání nějaká závažná překážka, zákon ukládá v takovém případě služebnímu funkcionáři povinnost prodloužit služební poměr na dobu určitou.

Jestliže se stane, že příslušník služební zkoušku nevykoná úspěšně, má právo na její opakování, které může provést nejdříve po uplynutí dvou týdnů od neúspěšné zkoušky, ale nejpozději před uplynutím doby určité jeho služebního

¹⁹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 184.

²⁰ CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2.

²¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. s. 228.

poměru. Danou zkoušku lze opakovat pouze jednou, a to před zkušební komisí jiného složení.²²

3.2 Příjímání řízení

Občan, který se chce stát příslušníkem bezpečnostního sboru, u kterého je volné služební místo, musí písemně doručit žádost o přijetí do služebního poměru k bezpečnostnímu sboru. Tímto úkonem je zahájeno přijímání řízení. Pokud občan splní všechny náležitosti přijímání řízení (tyto náležitosti zmiňuji v následující podkapitole), příslušný služební funkcionář vydá rozhodnutí o přijetí jedince do služebního poměru.

Na přijímání řízení mají velký podíl i externí pracoviště jak z oboru psychologie a zdravotního lékařství, tak i výcvikové pracoviště a personální pracoviště.²³

Účastník přijímání řízení je následně informován o výsledku řízení písemnou formou, přičemž v případě, že účastník nebyl přijat, nemusí být uvedeny důvody jeho nepřijetí do služebního poměru. V zákoně o služebním poměru, se udává několik důvodů, proč účastník nesmí být nepřijat. Mezi tyto důvody patří:

- věk,
- rasa a barva pleti, národnost,
- pohlaví a sexuální orientace,
- víra a náboženství,
- politické či jiné mínění, členství v odborech či ostatních sdruženích,
- etnický či sociální původ,
- majetek, rod,
- manželský a rodinný stav, povinnosti vůči rodině.

Pokud je uchazeč o služební poměr přijat, dozví se písemnou formou všechny potřebné náležitosti. Mezi tyto náležitosti patří například předpokládaný druh

²² § 12 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

²³ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 86.

služebního poměru a dobu jeho trvání, služební zařazení, místo služebního působiště a další. Součástí vydaného rozhodnutí o přijetí je text se služebním slibem. To vše je uvedeno v § 16 zákona o služebním poměru.²⁴

3.3 Vznik služebního poměru

Služební poměr vznikne dnem, který je uveden v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. Pro vznik služebního poměru je příslušník povinen složit služební slib, který zní: *„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“*²⁵

Služební slib musí příslušník složit v den nástupu do služebního poměru. Jeho složení je skutečným potvrzením závazku plnit základní předpoklady výkonu služby v bezpečnostních sborech. Pokud příslušník odmítne složení služebního slibu, jeho služební poměr automaticky nevznikne.

Přijetí do služebního poměru se děje na základě podmínek, které jsou zahrnuty v § 13 zákona o služebním poměru. Mezi tyto podmínky například patří, že účastník přijímacího řízení musí být občanem České republiky, který je starší osmnácti let a má čistý trestní rejstřík. Jelikož někteří příslušníci bezpečnostních sborů vlastní služební zbraň, přijdou mi tyto dvě podmínky zcela adekvátní, jsou podle mého názoru nutností a bezúhonnost zájemce o služební poměr je proto tak důležitá. Další důležitou podmínkou účastníka o přijetí je jeho zdravotní stav. Účastník musí být způsobilý k výkonu služby po své zdravotní, osobnostní a fyzické stránce, což je samozřejmě testováno v přijímacím řízení při fyzických, osobnostních a zdravotních testech. Tato způsobilost je u příslušníka

²⁴ § 16 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ § 17 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

bezpečnostního sboru pravidelně ověřována po celou dobu trvání služebního poměru. Dále je ještě nutné splňovat podmínky k dosaženému vzdělání. Minimální stupeň vzdělání pro přijetí do služebního poměru je střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Každé volné místo si žádá různý stupeň ukončeného vzdělání, které musí účastník přijímacího řízení splňovat. Požadavky na vzdělání jsou uvedeny v § 7 zákona o služebním poměru, kde jsou definované jednotlivé služební hodnosti, minimální stupeň vzdělání, doba trvání služebního poměru a tarifní třídy.²⁶

Další podmínkou o přijetí podle § 13 zákona o služebním poměru je, že účastník přijímacího řízení musí doložit potvrzení o tom, že není členem politické strany či politického hnutí. Také není členem orgánů podnikajících právnických osob, ať už řídicích, tak kontrolních, pokud do těchto orgánů není odesláný samotným služebním funkcionářem. Dále nesmí provádět další výdělečnou činnost bez souhlasu služebního funkcionáře. Služební funkcionář dá však souhlas s vedlejší výdělečnou činností příslušníkovi pouze za předpokladu, že vedlejší výdělečná činnost není ve střetu zájmu se zájmy služby nebo nevzniká ohrožení z dobré pověsti bezpečnostního sboru.²⁷

Podle zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, pokud je to na danou pozici vyžadováno, příslušník musí mít oprávnění pracovat s utajovanými informacemi.²⁸

Z výše uvedených požadavků je patrné, že předpokladů pro vznik služebního poměru není málo a současně je příslušník do jisté míry nucen strpět jistá omezení.

²⁶ CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2.

²⁷ § 13 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

4 ŘÍZENÍ VE VĚCECH SLUŽEBNÍHO POMĚRU

V řízení ve věcech služebního poměru se rozhoduje o právech a povinnostech účastníků řízení. Mezi účastníky patří příslušníci bezpečnostních sborů, bývalí příslušníci, případně pozůstalí po příslušníkovi bezpečnostního sboru. Účastníkem řízení může být i navrhovatel, a to v případě řízení o jednání, které má znaky přestupku.²⁹ Jedná se o normami upravený postup, kterým se řídí služební funkcionář, například i při rozhodování o skončení služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru. Většinou dochází k zahájení řízení při spáchání kázeňského přestupku nebo přestupku, u kterého se současně rozhoduje o kázeňském trestu.³⁰

Problematika řízení ve věcech služebního poměru je poměrně rozsáhlá. Konkrétně je řešena v části dvanácté zákona o služebním poměru od § 169 do § 196.

Řízení, jak uvádí Tomek (2009) ve svém Slovníku služebního poměru, je postavené na základních legislativně politických postulátech, které značíme jako zásady řízení.

Mezi základní zásady řízení řadíme:

- 1) Zásadu zákonnosti – díky této zásadě má služební funkcionář povinnost postupovat v řízení vždy v souladu se zákony a dalšími právními předpisy. Rozhodnutí i celý průběh řízení se na základě zásady zákonnosti proto musí řídit danými právními předpisy.
- 2) Zásadu rovnosti účastníků řízení – tato zásada ukládá všem účastníkům řízení povinnost plnit zákonem určené povinnosti, čímž je vyloučeno, aby byl jakýkoli z účastníků řízení zvýhodňován.
- 3) Zásadu dispoziční – týká se způsobu zahájení a provádění řízení a uvádí, že zahájení řízení ve věcech služebního poměru, stejně jako

²⁹ §169 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. str. 188.

provádění dalších úkonů je v dispozici účastníka, jenž má na řízení zájem. Řízení je zahájeno dnem, kdy byla doručena žádost příslušníka bezpečnostního sboru, o jehož právech a povinnostech se má rozhodovat.

- 4) Zásadu oficiality – která udává, že služební funkcionář zahajuje řízení z úřední moci z vlastního podnětu, zcela nezávisle na vnějších podnětech, a také určuje jeho předmět. V tomto případě se řízení zahajuje dnem, kdy služební funkcionář udělal vůči příslušníkovi bezpečnostního sboru první úkon.
- 5) Zásadu materiální (objektivní) pravdy – díky níž má služební funkcionář povinnost, zjistit skutkový stav věci, o které má rozhodovat.
- 6) Zásadu vyšetřovací (vyhledávací) - která vyplývá ze zásady materiální pravdy. Vytyčuje úkoly služebnímu funkcionáři, aby prokazoval skutečnosti, ze kterých při rozhodování vychází. Zásadu vyšetřovací ještě doplňuje zásada projednávací, ve které je uvedeno, že účastníci řízení mají povinnost spolupracovat při zjišťování skutkového stavu a uvádět jim známé skutečnosti i důkazní prostředky.
- 7) Zásadu slyšení účastníků, podle které mají účastníci řízení mít možnost se k řízení vyjadřovat, zejména k předmětu, ale i ke skutkovému a právnímu hodnocení věci. Díky tomu mají možnost předvést příslušné důkazy, či doplnit důkazy již pořízené nebo se vyjádřit k podkladům rozhodnutí.
- 8) Zásadu práva nahlížet do spisů – tato zásada je obecným právem všech účastníků řízení. Jedná se o podmínku ochrany procesních práv účastníků řízení. Z výjimečných důvodů lze toto právo omezit, například z důvodu ochrany důležitých zájmů služby, či z důvodů ochrany práv na soukromí účastníků, popřípadě i dalších osob. Z toho důvodu nemají účastníci již právo nahlížet do protokolu o hlasování senátu poradní komise, jež projednávala odvolání proti rozhodnutí služebního funkcionáře.
- 9) Zásadu práva na odůvodnění, díky které mají účastníci řízení právo znát důvody, jež vedly k rozhodnutí, protože služební funkcionář svým rozhodnutím zasahuje do práv účastníka řízení.

- 10) Zásadu práva na poučení – tato zásada účastníkům řízení zaručuje, že nebudou poškozeni důsledkem neznalosti svých procesních práv. Služební funkcionář má proto povinnost účastníka řízení poučit o jeho právech a povinnostech
- 11) Zásadu volného hodnocení důkazů – ta udává, že služební funkcionář není vázán právním předpisem při hodnocení důkazů, což znamená, že všechny důkazy hodnotí jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti. Služební funkcionář poté na základě stanovených právních předpisů zváží, jakým způsobem bude důkazy hodnotit a jaký z nich vyvodí závěr.
- 12) Zásadu dvoustupňového řízení – dává možnost účastníkovi řízení, při jeho nespokojenosti s prvoinstančním rozhodnutím, podat proti rozhodnutí řádný opravný prostředek k orgánu druhé instance.
- 13) Zásadu jednotnosti řízení – v níž je uvedeno, že řízení před první i druhou instancí tvoří jeden celek, v němž může účastník uplatnit své návrhy a připomínky.
- 14) Zásadu rychlosti a hospodárnosti – zásada rychlosti udává povinnost vyřídit věc včas a bez zbytečných protahování. Zásada hospodárnosti požaduje, aby v řízení byly použity pouze prostředky, jež jsou jednoduché, účinné, vedou ke správnému rozhodnutí a nezvyšují zbytečně finanční náklady.³¹

Podle § 178 zákona o služebním poměru, je řízení neveřejné a zahajuje se buď na žádost účastníka či na podnět daného bezpečnostního sboru. Řízení je buď zahájeno dnem, kdy služební funkcionář obdržel žádost účastníka řízení či dnem, kdy služební funkcionář udělal první úkon vůči účastníkovi.³²

Specifické je také tzv. „zvláštní řízení“, podle kterého může být postupováno pouze v řízení o propuštění podle § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru. O tomto druhu řízení dále pojednávám v kapitole šesté.

³¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. 188 – 190.

³² § 178 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

4.1 Pravomoci a jednání služebního funkcionáře v rámci služebního poměru

Služebním funkcionářem můžeme nazývat takovou osobu, které zákon o služebním poměru nebo zákonem pověřené subjekty svěřují pravomoc, díky níž mohou jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru.³³

V pravomoci služebního funkcionáře podle § 2 zákona o služebním poměru je jednat a rozhodovat se ve věcech služebního poměru, ať už ve věcech vzniku, změny či skončení služebního poměru.³⁴

V případě, že služební funkcionář nemůže postupovat podle zákona o služebním poměru z důvodu, že tento zákon neřeší veškeré otázky ve věcech služebního poměru, tedy otázky, které nejsou tímto zákonem upraveny, lze subsidiárně použít postup podle správního řádu.³⁵

Nejvýznamnějším služebním funkcionářem je mimo příslušného ministra ředitel bezpečnostního sboru, kterému je dle zákona přisouzena primární pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru. Prostřednictvím ředitele bezpečnostního sboru může být pravomoc rozhodovat ve věcech služebního poměru delegována na příslušného vedoucího organizační části bezpečnostního sboru.³⁶

Například u HZS ČR jsou organizační části stanoveny následovně:

- a) generální ředitelství,
- b) hasičské záchranné sbory krajů,
- c) záchranný útvar,

³³ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 30.

³⁴ § 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 547.

³⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. s. 196.

d) škola – SOŠ PO a VOŠ PO (Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany).³⁷

Delegace pravomoci musí být stanovena služebním předpisem, v němž musí být vymezen rozsah pravomocí. V těchto předpisech bývá zpravidla vymezená i pravomoc personální. To znamená, že se určuje, kterému konkrétnímu služebnímu funkcionáři je příslušník podřízen. Nutno podotknout, že služební funkcionář, kterému byla delegována pravomoc rozhodovat, nemůže tuto pravomoc dále delegovat na jiného příslušníka. Tato pravomoc náleží pouze řediteli bezpečnostního sboru.

Zajímavý je rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 04. 11. 2004, sp. zn. 3 Ans 2/2004–62, kde se v této souvislosti uvádí, že je v rámci rozhodování ve věcech služebního poměru „...*kladen důraz na to, aby odpovědnost za rozhodování o služebně právních věcech byla jednoznačně dána konkrétní osobě, tj. aby v tomto ohledu v rámci policie existovala pokud možno jednotná a ve vztahu k policistům ve služebním poměru jednoznačně čitelná struktura rozhodování.*“³⁸

Ve věcech služebního poměru ředitele GIBS jedná, ale i rozhoduje předseda vlády.³⁹ V případě věcí ředitele BIS jedná a rozhoduje člen vlády, který je určený vládou.⁴⁰ Ministr vnitra zase jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru příslušníků Policie České republiky a také příslušníků zařazených na vysoké škole Policejní akademie České republiky v Praze. Podle služebního předpisu může ministr vnitra přesunout své pravomoci na rektora Policejní akademie České republiky v Praze nebo na vedoucí organizační části ministerstva.

Ministr vnitra, ministr financí a ministr spravedlnosti mohou prostřednictvím žádosti ředitele bezpečnostních sborů pověřit ředitele organizační složky státu,

³⁷ Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

³⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 04. 11. 2004, sp. zn. 3 Ans 2/2004–62.

³⁹ § 4 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ § 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

jež je zřízena k plnění úkolů jimi zřízeného ministerstva, rozhodováním ve věcech služebního poměru příslušníků zařazených v činné záloze a vyslaných k výkonu služby této organizační složky státu. Dále mohou pověřit vedoucího organizační části ministerstva rozhodováním o výsluhovém příspěvku příslušníků bezpečnostních sborů.⁴¹

Na základě pravomoci ředitele bezpečnostního sboru nebo pověření ministra mohou být služebními funkcionáři například:

- vedoucí organizačních jednotek bezpečnostního sboru,
- ředitelé škol či školských zařízení,
- vedoucí organizační části ministerstva,
- rektor policejní akademie,
- ředitel organizační složky státu, jež je zřízena pro plnění úkolů ministerstva,
- vedoucí organizační části ministerstva.⁴²

Po tom, co začal zákon o služebním poměru platit, se začalo pochybovat, zda civilní zaměstnanec, který je v pracovním poměru (tedy nejedná se o příslušníka ve služebním poměru, který se řídí zákonem o služebním poměru), může konat a rozhodovat ve věcech služebního poměru. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 3 Ads 133/2012 bylo rozhodnuto následovně: *„Podmínkou výkonu oprávnění rozhodovat jménem České republiky ve věcech služebního poměru ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 služebního zákona není existence služebního poměru na straně služebního funkcionáře. Ve věcech služebního poměru tedy může rozhodovat i osoba, která není ve služebním poměru, ale „pouze“ v pracovněprávním vztahu k Policii České republiky - České republice (např. vedoucí personálního odboru nebo ekonomický ředitel krajského ředitelství policie). Rozhodující skutečností*

⁴¹ § 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. s. 197.

zakládající její pravomoc, je právě delegace této pravomoci ředitelem bezpečnostního sboru.“⁴³

4.2 Práva a povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru

Tak jako se kapitola 4.1 věnuje pravomocem a povinnostem služebního funkcionáře, tato kapitola naopak nastíní, jaká práva a povinnosti má samotný příslušník ve služebním poměru bezpečnostního sboru.

V § 92 zákona o služebním poměru má příslušník při výkonu služby právo na zajištění bezpečnosti a ochrany jeho zdraví, má právo vědět všechny informace o rizicích daného zaměstnání, ale zároveň má vědět o ochraně před danými riziky. Dalším právem a povinností příslušníka je podílení se na tvorbě zdravého a bezpečného služebního prostředí. V neposlední řadě má povinnost, aby dbal na vlastní bezpečnost a ochranu zdraví sebe, ale i osob, kterých se nějakým způsobem dotýká jeho jednání. Příslušník je podle tohoto paragrafu povinen:

- dodržovat právní a služební předpisy k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví při výkonu jeho služby,
- dodržovat stanovené postupy včetně povinnosti používání i osobních ochranných prostředků,
- účastnit se školení, které bezpečnostní sbor zajistí k ochraně a bezpečnosti zdraví při výkonu služby, a zároveň má povinnost se podrobit ověření získaných znalostí,
- oznamovat svému vedoucímu příslušníkovi všechny nedostatky a závady, jež mohou ohrožovat bezpečnost a zdraví příslušníků při výkonu služby a zároveň se podílet na jejich odstraňování,
- na výzvu služebního funkcionáře se podrobit lékařskému či psychologickému vyšetření pro ověření zdravotní nebo osobnostní způsobilosti, která je třeba pro výkon služby,

⁴³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 3 Ads 133/2012.

- na výzvu služebního funkcionáře se účastnit testů fyzické zdatnosti potřebným k výkonu služby, pokud je vyžadováno kvůli důležitému zájmu služby, tak i vyšetření na polygrafu,
- účastnit se lékařských prohlídek, očkování či diagnostických vyšetření a zkoušek, jež stanovují zvláštní předpisy,
- nepožívat alkohol ani návykové látky ve služebnách a v době služby i mimo ně, pod jejich vlivem nenastoupit do služby a nekouřit ve služebnách, kde vykonávají službu nekuřáci. Služební funkcionář však může povolit výjimku ze zákazu užití alkoholických nápojů, pokud je to nutné při plnění úkolů (např. při zpravodajské činnosti nebo při použití operativně pátracích prostředků).
- Na rozkaz svého vedoucího, podrobit se testům na alkohol či návykové látky,
- bezodkladně oznámit svůj úraz, pokud mu to však jeho zdravotní stav dovolí, stejně tak i spolupracovat při vyšetřování příčin daného úrazu. ⁴⁴

⁴⁴ § 92 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

5 SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Ke skončení služebního poměru může dojít pouze na základě dané právní skutečnosti, se kterou právní předpisy dané právní účinky spojují. Vymezit právní skutečnosti je důležité pro zajištění jakési stability služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů, pod čímž si můžeme představit například ochranu zájmů jak příslušníka bezpečnostního sboru, tak i samotného bezpečnostního sboru. Pokud ke skončení služebního poměru dojde, znamená to také zánik většiny práv a povinností obou účastníků služebního poměru. Ne však všechna práva a povinnosti při skončení služebního poměru zanikají. Například povinnost příslušníka dodržovat mlčenlivost o událostech či skutečnostech, které se staly, nebo se o nich příslušník dozvěděl v době trvání služebního poměru. Naopak některá práva a povinnosti při skončení služebního poměru vzniknou, například nárok příslušníka na výsluhový příspěvek.⁴⁵

5.1 Způsoby skončení služebního poměru

Způsoby, jakými je skončen služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů, jsou uvedeny v § 41 zákona o služebním poměru. Služební poměr může skončit buď ze zákona, na základě rozhodnutí služebního funkcionáře, případně kombinací zákona i rozhodnutí služebního funkcionáře.⁴⁶

Služební poměr skončil, protože:

- byl zrušen ve zkušební době (na základě kombinace zákona i služebního funkcionáře),
- uplynula doba určitá (ze zákona),
- příslušník byl propuštěn (na základě rozhodnutí služebního funkcionáře),
- příslušník zemřel či byl prohlášen za mrtvého (ze zákona),

⁴⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 184.

⁴⁶ CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2. s. 85.

- příslušník dosáhl věku 65 let ke dni 31. prosince daného roku (ze zákona).⁴⁷

5.2 Zrušení služebního poměru ve zkušební době

Zkušební doba slouží zejména k tomu, aby si účastníci ověřili, zda jim bude služební poměr vyhovovat. Výpověď služebního poměru může být příslušníkovi bezpečnostního sboru udělena ze zákona, popřípadě rozhodnutím služebního funkcionáře bez nutnosti udání důvodů. Popřípadě písemným oznámením příslušníka, také bez udání důvodů. V § 41 odst. a), zákona o služebním poměru je uvedeno, že po uplynutí 5 kalendářních dnů, kdy bylo příslušníkovi doručeno rozhodnutí od služebního funkcionáře, služební poměr končí. Ta samá doba platí, i pokud příslušník podá písemné oznámení, nejpozději však do uplynutí zkušební doby. V § 11 zákona o služebním poměru je stanovená délka zkušební doby v trvání 6 měsíců.⁴⁸ Tato neúměrně dlouhá doba může vzbuzovat určitou právní nejistotu o budoucím trvání služebního poměru s ohledem na možnost zrušení služebního poměru ze strany služebního funkcionáře bez uvedení důvodu.⁴⁹

Poněkud problematická může být skutečnost, že po většinu zkušební doby příslušníci nevykonávají službu, nýbrž se připravují na výkon služby v příslušných vzdělávacích zařízeních bezpečnostních sborů, a to většinou mimo působnost služebního funkcionáře, který může o propuštění rozhodnout. Posuzování, zda příslušník naplňuje očekávání, proto nemusí být objektivní.⁵⁰

⁴⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 184 – 185.

⁴⁸ § 11 odst. a) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ TOMEK, Petr a NOVÝ, Karel. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7. s. 70.

⁵⁰ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 187.

5.3 Skončení služebního poměru uplynutím doby určité

Příslušník bezpečnostního sboru dostává na začátku služebního poměru smlouvu na dobu určitou, ale pouze v případě, pokud je ve služebním poměru poprvé. Ke skončení služebního poměru po uplynutí doby určité, která trvá po dobu tří let, dojde, pokud příslušník nevykoná služební zkoušku nebo jí vykonal neúspěšně. Doba určitá však může být prodloužena, ale pouze v případě, že příslušníkovi ve vykonání zkušební zkoušky brání závažná překážka. Po překonání této překážky musí příslušník vykonat služební zkoušku do jednoho měsíce. Pokud však služební zkoušku příslušník vykoná úspěšně, je automaticky jeho služební poměr prodloužen na dobu neurčitou po uplynutí doby určité. Služební zkoušku musí příslušník ve služebním poměru vykonat před uplynutím doby určité. Rozmezí, kdy musí být služební zkouška splněna, je nejdříve 6 měsíců a nejpozději měsíc před uplynutím doby určité.⁵¹

Dalšími důvody ke skončení služebního poměru v době určité mohou být:

- služební místo daného příslušníka bylo zrušeno,
- příslušníkovi zanikla platnost osvědčení, pokud pracoval s utajovanými informacemi a není pro něj volné žádné další služební místo,
- příslušník nedosáhl uspokojivých výsledků ve výkonu služby – dle služebního hodnocení.⁵²

5.4 Úmrtí příslušníka nebo jeho prohlášení za mrtvého

Smrt příslušníka je právní událost, která má za následek automatické skončení služebního poměru. Pokud dojde během služebního poměru ke smrti příslušníka bezpečnostního sboru, služební poměr je skončen dnem úmrtí, popřípadě dnem, kdy byl příslušník prohlášen za mrtvého. Tedy pokud soudní rozsudek prohlášení nabude právní moci dle § 195 a následujících, občanského

⁵¹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 185.

⁵² § 42 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

soudního řádu.⁵³ Rozsudkem soud uvede den, kdy nezvěstný zemřel či den, který nezvěstný nepřežil. Zánik a přechod nároků po příslušníkově smrti řeší § 212 zákona o služebním poměru.⁵⁴

Podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se smrt člověka prokazuje veřejnou listinou, která je vyhotovena až po prohlédnutí těla zemřelého předepsaným způsobem. Jestliže není možné tělo zemřelého prohlédnout předepsaným způsobem, je člověk prohlášen za mrtvého soudem, pokud nastala událost, kde se smrt člověka vzhledem k okolnostem jeví jako jistá. Ve vydaném rozhodnutí soud určí den, který platí za den smrti člověka.⁵⁵

5.5 Dosažení věkové hranice 65 let ke dni 31. 12. daného roku

Služební poměr příslušníka bezpečnostního sboru je omezen také věkovou hranicí, která je stanovená dosáhnutím věku 65 let ke dni 31. 12. téhož roku. Za těchto předpokladů tedy služební poměr příslušníka skončí. Zákon o služebním poměru, v tomto případě předpokládá, že dovršením věku 65 let již příslušník přichází o způsobilost danou službu vykonávat. V § 215 odst. 2 zákona o služebním poměru je úprava pro skončení služebního poměru, která udává ještě jeden způsob skončení příslušníka, kdy příslušník nevykonává službu dle § 1 odst. 4 zákona o služebním poměru.⁵⁶

Otázkou však zůstává, zda věková hranice 65 let není diskriminační z hlediska věku pro § 77 odst. 2 zákona o služebním poměru, v němž je zakázána jakákoli diskriminace ve služebním poměru. Nesmíme zapomínat i na fakt, že se v České republice neustále zvyšuje věková hranice odchodu do starobního důchodu.

⁵³ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem k 1. 1. 2007*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2007, ISBN 978-80-7263-385-2. s. 102.

⁵⁴ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2.

⁵⁵ § 26 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

⁵⁶ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem k 1. 1. 2007*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2007, ISBN 978-80-7263-385-2. s. 103.

6 PROPUŠTĚNÍ

Jedním ze způsobů skončení služebního poměru je propuštění, kterému se věnuje § 42 zákona o služebním poměru. Vychází nejčastěji z jednostranné intervence služebního funkcionáře. Je tedy zřejmé, že se tato intervence dotkne příslušnickových zájmů, a proto je důležité, aby zákon určil, kdy může služební funkcionář služební poměr jednostranně ukončit, zejména za jakých podmínek a na jaké nároky má příslušník právo při takovém způsobu rozvázání služebního poměru. Právní úprava také myslí na řadu omezení, která příslušníka při neopodstatněném skončení služebního poměru, chrání. Tato omezení jsou důležitá hlavně pro ochranu stability služebního poměru, ale zejména pro zachování určité jistoty příslušníka právního a sociálního charakteru.⁵⁷

K propuštění příslušníka bezpečnostního sboru dojde pokud:

- a) spáchal úmyslně trestný čin a byl za něj pravomocně odsouzen,
- b) byl odsouzen za trestný čin, který spáchal z nedbalosti, a jednání, kterým byl trestný čin spáchán, není v souladu s požadavky kladenými na daného příslušníka,
- c) bylo podmíněně zastavené trestní stíhání v řízení o úmyslném trestném činu.⁵⁸ Bylo pravomocně schváleno narovnání (dohoda mezi poškozeným a obviněným)⁵⁹ nebo pokud bylo vydáno rozhodnutí o podmíněném odložení návrhu na potrestání⁶⁰ a jednání, kterým spáchal trestný čin, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.
- d) porušil služební slib, protože se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru,
- e) pokud mu byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti,

⁵⁷ TOMEK, Petr a NOVÝ, Karel. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7. s. 144.

⁵⁸ § 307 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

⁵⁹ § 309 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

⁶⁰ § 179 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

- f) porušil omezení stanovená v § 47 (příslušník nesmí být členem politických stran nebo hnutí, ani vykonávat činnosti v jejich prospěch) ⁶¹ či § 48 (příslušník nesmí být členem řídicích či kontrolních orgánů právnických osob), ⁶²
- g) přišel o státní občanství České republiky,
- h) přišel o zdravotní způsobilost k výkonu služby (s výjimkou těhotenství),
- i) přišel o osvědčení tělesné zdatnosti či odborné způsobilosti,
- j) přišel o osobnostní způsobilost podle posudku psychologa bezpečnostního sboru,
- k) došlo k omezení svéprávnosti,
- l) došlo k uplynutí doby uvedené v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul,
- m) sám požádal o propuštění.

Ve většině těchto případů skončí služební poměr daného příslušníka dnem, kdy bylo doručeno rozhodnutí služebního funkcionáře o propuštění. V případě bodu l), kdy je příslušník zařazen v záloze pro přechodně nezařazené z důvodu odvolání ze služebního místa, služební poměr končí do 2 kalendářních měsíců ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí. Pokud příslušník požádá o propuštění sám, služební poměr skončí také po uplynutí dvouměsíční lhůty, ale zde může služební funkcionář dobu zkrátit na žádost příslušníka. Dvouměsíční lhůta platí i pro zpravodajské služby a pro propuštění v době určité. ⁶³

K propuštění příslušníka bezpečnostního sboru v době určité dochází, pokud:

- bylo jeho služební místo zrušeno důsledkem organizačních změn a není pro něj žádné jiné volné místo,
- zanikla platnost příslušníkova osvědčení (například pokud se jedná o osobu, která je ve styku s utajovanými informacemi a není možné ho přeložit na jiné služební místo),

⁶¹ § 47 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² § 48 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ § 42 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

- příslušník nedosáhl uspokojivých výsledků ve výkonu služby dle závěru služebního hodnocení.⁶⁴

6.1 Propuštění pro spáchání úmyslného trestného činu

K propuštění příslušníka dojde, pokud byl pravomocně odsouzen za trestný čin, který spáchal úmyslně, což je uvedené v § 42 odst. 1 písm. a) zákona o služebním poměru.⁶⁵ Úmysl řeší § 15 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který říká, že trestný čin spáchal pachatel úmyslně, pokud věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně ohrozit či porušit zájem, chráněný zákonem, popřípadě pokud nějaké ohrožení či porušení způsobí, je s tím srozuměn.⁶⁶

Rozhodnutí o propuštění služebního funkcionáře může být příslušníkovi doručeno pouze za předpokladu, že rozsudek, kterým byl příslušník uznán vinným ze spáchání trestného činu, nabyl právní moci. Tento důvod propuštění ze služebního poměru znemožňuje příslušníkovi nárok na odchodné a výsluhový příspěvek.⁶⁷

Dozvěděl-li se služební funkcionář o pravomocném odsouzení příslušníka, musí bezodkladně rozhodnout o jeho propuštění.

Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 10 As 61/2015 – 69 ze dne 14. 9. 2016 je uvedeno: „*Existence pravomocného rozsudku vydaného v trestním řízení musí být logicky spolehlivějším předpokladem pro propuštění ze služebního poměru nežli úvaha služebního funkcionáře o splnění podmínek stanovených v § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru.*“⁶⁸ Podmínkou

⁶⁴ § 203, odst. 5 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ § 42, odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ § 15 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

⁶⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 190.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 10 As 61/2015 – 69 ze dne 14. 9. 2016.

pro propuštění příslušníka proto musí být existence rozsudku vydaného v trestním řízení.

6.2 Propuštění pro spáchání trestného činu z nedbalosti

Příslušník bezpečnostního sboru musí být propuštěn, pokud spáchal trestný čin z nedbalosti, za který byl pravomocně odsouzen, a jednání, kterým trestný čin spáchal, není v souladu s požadavky kladenými na příslušníka. V rozhodnutí může být pro služebního funkcionáře poněkud problematické vysvětlit, co je míněno jednáním, které není v souladu s požadavky kladenými na příslušníka, jelikož se jedná o neurčitý právní pojem.⁶⁹

V trestním zákoníku, přesněji § 16 je uvedeno, že příslušník, který spáchal trestný čin z nedbalosti, věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně ohrozit či porušit zájem, který je chráněn daným zákonem, ale spoléhal, že takové porušení či ohrožení nezpůsobí. Nebo naopak nevěděl, že může nějaké porušení nebo ohrožení způsobit, ale vzhledem k okolnostem a svým poměrům to vědět měl a mohl.⁷⁰

U tohoto typu propuštění skončí služební poměr v den, kdy bylo doručeno rozhodnutí o propuštění, a na rozdíl od úmyslného trestného činu zde důvod propuštění zakládá danému příslušníkovi nárok na odchodné i výsluhový příspěvek.⁷¹

⁶⁹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 190 – 191.

⁷⁰ § 16 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

⁷¹ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 190 – 191.

6.3 Propuštění z důvodu vyřízení trestní věci v řízení o úmyslném trestném činu

Jak je zmíněno v § 42 zákona o služebním poměru, přesněji v odstavci 1, písm. c) jedná se o druh propuštění, kdy příslušník nebyl odsouzen za trestný čin, ale v řízení o úmyslném trestném činu bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o podmíněčném zastavení jeho trestního stíhání nebo bylo pravomocně schválené narovnání či bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o podmíněčném odložení návrhu na potrestání a jednání, jakým byl trestný čin spáchán, se rozporuje s požadavky, které jsou na příslušníka kladeny.⁷²

Podle § 307 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) může soud, popřípadě státní zástupce v přípravném řízení se souhlasem obviněného trestní stíhání zastavit pokud:

- obviněný příslušník se k činu přiznal,
- nahradil škodu, pokud svým činem nějakou způsobil, nebo uzavřel s poškozeným dohodu o náhradě škody či učinil určité kroky k její náhradě,
- vydal bezdůvodné obohacení, jež bylo získáno činem, nebo s poškozeným uzavřel dohodu o jeho vydání či udělal jiné kroky k jeho vydání a vzhledem k obviněnému, s přihlédnutím na jeho dosavadní život a k okolnostem případu lze takové rozhodnutí pokládat za dostačující.⁷³

Nejvyšší správní soud se v rozsudku sp. zn. 4 Ads 94/2011 – 45 ze dne 19. 10. 2011 vyjádřil takto: „*Při propuštění příslušníka ze služebního poměru, podle § 42 odst. 1, písm. c) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, již správní orgán neposuzuje, zda příslušník spáchal trestný čin. Ohledně této otázky je vázán existencí usnesení soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání dle § 307 trestního řádu, jednou z podmínek použití tohoto právního institutu totiž je, že se obviněný k činu*

⁷² § 42 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ § 307 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

doznal. Za doznání ve smyslu § 307 odst. 1, písm. a) trestního řádu pak lze považovat i výpověď obviněného, ve které dozná skutečnosti umožňující závěr o tom, že se trestného činu dopustil, aniž by výslovně uvedl, že se cítí vinen určitým konkrétním trestným činem.“⁷⁴

Rozhodnutí o propuštění musí být v daném případě doručeno bezodkladně, a to nejpozději do 1 roku ode dne, kdy soudní rozsudek nabyl právní moci. Původní dvouměsíční lhůta pro doručení rozhodnutí o propuštění, přesněji od té doby, kdy se služební funkcionář dozvěděl o důvodu příslušníkově propuštění, byla zrušena díky novele zákona o služebním poměru s účinností od 1. 7. 2017. Služební poměr příslušníka tak skončí dnem doručení rozhodnutí o jeho propuštění a příslušník v tomto případě nemá nárok na odchodné ani výsluhový příspěvek.⁷⁵

6.4 Propuštění z důvodu porušení služebního slibu

Jedná se o nejvíce problematický důvod k propuštění. Propuštění z důvodu porušení služebního slibu zmiňuje zákon o služebním poměru, v § 42 odst. 1 písm. d). Podle § 184 tohoto zákona je zvláštní řízení (které je blíže definováno v následující podkapitole 6.4.1) zahájeno až tehdy, kdy ředitel daného bezpečnostního sboru nebo vedoucí pracovník organizační části bezpečnostního sboru, který má pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru, provede první kroky vůči příslušníkovi. Prvním krokem může být například doručení rozhodnutí o příslušníkově propuštění.⁷⁶

Podíváme-li se na názor Pokorného, je platná právní úprava propuštění ze služebního poměru podle § 42 odst. 1, písm. d) zákona o služebním poměru vnímána kontroverzně a kriticky.⁷⁷ Například Tomek k danému propouštěcímu

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 4 Ads 94/2011 – 45.

⁷⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 192.

⁷⁶ § 184 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ POKORNÝ, Ladislav. Propuštění ze služebního poměru podle § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. IN: SKULOVÁ, Soňa, Alena KLIKOVÁ a

důvodu vyjádřil své pochybnosti již několikrát. Podle něj je největší problém, že propuštění ze služebního poměru pro porušení § 42 odst. 1. písm. d) zákona o služebním poměru, je v rozporu s článkem 40 odst., 1 Listiny základních práv a svobod aneb porušení presumpce nevinny. Zároveň poukazuje i na § 180 odst. 5 zákona o služebním poměru, který říká, že si služební funkcionář nemůže udělat úsudek o osobním stavu příslušníka bezpečnostních sborů o tom, zda se trestný čin stal a kdo je za něj zodpovědný a tak dále.⁷⁸

Z bohaté soudní judikatury soudíme, že z hlediska aplikační praxe je téma propuštění ze služebního poměru značně problémové. Soudní judikatura už si ale s daným problémem poradila a ustanovila hmotněprávní aspekty propuštění dle § 42 odst. 1. písm. d) zákona o služebním poměru, kdy udává, že pro propuštění musí být splněny následné aspekty:

- 1) jednání příslušníka musí porušit služební slib,
- 2) jednání musí být zavrženíhodné,
- 3) jednání musí vykazovat či naplňovat znaky trestného činu,
- 4) jednání musí být způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2010, čj. 6 Ads 56/2010 – 89 bylo judikováno, že: „*Nový služební zákon ve svém § 184 odst. 2 připouští (oproti předchozímu zákonu č. 186/1992 Sb.), aby rozhodnutí o propuštění bylo prvním úkonem v řízení o propuštění ze služebního poměru, jestliže služební funkcionář zjistil takový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jeho rozhodnutí. Služebnímu funkcionáři tedy služební zákon neukládá obligatorně v řízení o propuštění příslušníka Policie České republiky ze služebního poměru podle § 42 odst. 1 písm. d) služebního zákona zahájit řízení a věc s policistou před jeho propuštěním nejdříve projednat. Ponechává na úvaze služebnímu funkcionáři,*

Jiří VALDHANS. (eds.). Dny práva 2015 – days of law. Část. IX. Veřejná služba ve veřejné správě (a to i jako služba veřejnosti). Brno: Masarykova univerzita 2016. ISBN 978 - 80 - 210 - 820 -7. s. 278 – 290.

⁷⁸ TOMEK, Petr a NOVÝ, Karel. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7. s. 149.

*zda má pro posouzení věci a rozhodnutí důkazy v takovém rozsahu, který umožní jejich předběžné právní zhodnocení.“*⁷⁹

1) Posouzení porušení služebního slibu

V § 17 odst. 3 zákona o služebním poměru je ustanovení Institutu služebního slibu, jehož složení je pro příslušníka bezpečnostních sborů důležité a zavazující, jelikož bez složení služebního slibu příslušník nesmí svou profesi vykonávat, a proto je služební slib nutné složit hned první den nástupu do služby a stvrdit ho svým podpisem. V případě, že se příslušník nedostaví ke složení služebního slibu nebo jej složit odmítne či jej složí s výhradami, služební poměr pak příslušníkovi nevznikne. Z daného vyplývá, že služební slib je pro službu v bezpečnostním sboru velice zásadním a důležitým prvkem jak pro započetí služebního poměru, tak pro celý výkon služby (celý služební poměr). Důležitý je také ve vztahu k institutu služební kázně, propuštění a kázeňské odpovědnosti.

Služební slib je rovněž velmi důležitým etickým prvkem, který ve společnosti může vzbuzovat důvěru obyvatel k příslušníkům bezpečnostních sborů. Pro společnost má služební slib více etický rozměr nežli právní. Společnost od příslušníků bezpečnostních sborů přeci jen očekává zejména respektování právního řádu ČR a následně i dodržování určitých morálních hodnot při výkonu služby, ale i mimo ni. Proto když dojde k protiprávnímu jednání příslušníka, nelze zde čekat nějakou toleranci ze strany společnosti ani služebního funkcionáře.⁸⁰ Nicméně při skládání služebního slibu příslušník slibuje, že:

- bude nestranný při výkonu služby,
- bude dodržovat právní i služební předpisy a plnit rozkazy nadřízených,
- nikdy nezneužije svého služebního postavení,
- jeho chování bude takové, aby neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru,

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2010, čj. 6 Ads 56/2010 – 89.

⁸⁰ HERZOGOVÁ, Zuzana. *Základy filosofie a profesní etiky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998. ISBN 80-85981-82-3. s. 107.

- bude plnit služební povinnosti řádně a svědomitě či nasadí i vlastní život při ochraně zájmů České republiky.⁸¹

A proto nesmíme zapomínat zejména také na zákonnou povinnost příslušníků bezpečnostních sborů při skládání služebního slibu. Například to, že příslušník musí být nestranný, uvádí § 45 odst. 1 písm. b), ale i § 46 odst. 1 zákona o služebním poměru. Stejně jako § 45 odst. 1 písm. a) a § 46 odst. 1 téhož zákona uvádí povinnost dodržovat předpisy, služební kázeň a plnit rozkazy.⁸² Nicméně z hlediska propuštění ze služebního poměru pro trestný čin se nemůžeme opírat pouze o porušení služebního slibu, ale řešíme hlavně porušení určité skutkové podstaty, tedy zákonné povinnosti.

2) Posouzení zavrženíhodnosti

Pokud posuzujeme, zda je jednání příslušníka bezpečnostního sboru zavrženíhodné, je nutné vzít v potaz způsob provedení činu, motivy příslušníka a formu zavinění. Obecně může být pod pojmem zavrženíhodné jednání zahrnuto spousta protiprávních jednání, nicméně ne každé je následně důvodem pro propuštění příslušníka ze služebního poměru, jelikož je k tomu potřeba splnit i další podmínky. Mezi zavrženíhodné jednání může být zahrnuté i úmyslné přestupkové jednání, ale ani to není důvodem pro propuštění, stejně jako některé úmyslné spáchání trestného činu.⁸³ V celém právním řádu je těžko odhalitelné, co přesně se posuzuje za zavrženíhodné jednání, ale přeci jen určité zmínky můžeme najít v oblasti trestního práva. Trestní právo pojem zavrženíhodné jednání klasifikuje jako přitěžující okolnost.⁸⁴ Podle § 42 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění patří mezi zavrženíhodné

⁸¹ *Služební slib příslušníků BS*. Online. www.policie.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>. [cit. 2024-01-22].

⁸² § 45 a § 46 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ POKORNÝ, Ladislav. Propuštění ze služebního poměru podle § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. IN: SKULOVÁ, Soňa, Alena KLIKOVÁ a Jiří VALDHANS. (eds.). Dny práva 2015 – days of law. Část. IX. Veřejná služba ve veřejné správě (a to i jako služba veřejnosti). Brno: Masarykova univerzita 2016. ISBN 978 - 80 - 210 - 820 -7. s. 278 – 290.

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-807-4004-285.

pohnutky například trestný čin spáchaný ze ziskuchtivosti nebo z pomsty, ale i z nenávisti (národnostní, rasové, etické, náboženské, třídní apod.).⁸⁵

Tento neurčitý právní pojem je výstižně popsán v rozsudku Městského soudu v Praze sp. zn. 11 Ad 22/2014-49 ze dne 23. října 2015 ve kterém se uvádí: *„Pojem ‚zavrženíhodné jednání‘ byl žalovaným náležitě a dostatečně vypořádán. V případech, kdy jednání policisty, od kterého stát a veřejnost očekává, že nebude sám porušovat zákon a dopouštět se protiprávního jednání, ale naopak bude dodržovat morální a etické normy společnosti, dosáhne takového stupně, kdy lze již hovořit o protiprávním jednání úmyslném, pak lze takové jednání klasifikovat jako zavrženíhodné, neboť takové jednání nemůže mít důvěru veřejnosti, a nenaplnuje tak nadále morální požadavky kladené na osobu policisty.“*⁸⁶

3) Posouzení, zda má jednání znaky trestného činu

Co se týká soudní judikatury, nelze považovat za stejné posuzování, zda má jednání známky trestného činu nebo zda je jednání trestným činem. Dle soudů je řízení o propuštění ze služebního poměru posuzováno samostatně a není tak závislé na výsledku rozhodnutí o trestním řízení. Proto pro propuštění podle § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru není podstatné, aby byl příslušník odsouzen pro spáchání trestného činu v trestním řízení. Příslušník však musí porušit služební slib a jeho jednání musí být zavrženíhodné, ohrožující dobrou pověst bezpečnostního sboru a také mít rysy trestného činu. Proto podle daného paragrafu většinou dochází k propuštění příslušníka ještě před tím, než byl pravomocně odsouzen pro trestný čin. Pro případy, kdy byl příslušník uznán vinným pro spáchání trestného činu a dojde u něj tak k propuštění řeší § 42 odst. 1 písm. a) popřípadě b) zákona o služebním poměru.⁸⁷

V případech, kdy se příslušník opravdu dopustil jednání, které mělo znaky trestného činu, je z hlediska služebního funkcionáře velmi náročné na

⁸⁵ § 42 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

⁸⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 10 2015 sp. zn. 11 Ad 22/2014-49.

⁸⁷ § 42 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

odůvodnění pro propuštění. Služební funkcionář musí při vydání rozhodnutí o propuštění dobře odůvodnit, že jednání příslušníka mělo znaky trestného činu i přes to, že nemá k dispozici rozhodnutí, že příslušník trestný čin opravdu spáchal.⁸⁸

Pokud ale dojde k situaci, kdy je služební poměr ukončen díky rozhodnutí služebního funkcionáře a v trestním řízení soud vyjádřil závěry, jež zpochybňují zákonnost posouzení rozhodnutí služebního funkcionáře, a tvrzení řádně odůvodní, může dojít k obnově řízení, tedy ke zrušení rozhodnutí o propuštění.⁸⁹

4) Posouzení, zda jednání ohrožuje pověst bezpečnostního sboru

Ohrožení pověsti bezpečnostního sboru řeší § 45 odst. 1 písm. i), zákona o služebním poměru, kde je uvedeno, že příslušník se musí chovat a jednat v době i mimo svou službu tak, aby svým jednáním nijak neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru a podle písm. b) výše zmíněného paragrafu a odstavce je příslušník povinen zdržet se jednání, jež může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit tak důvěru v nestranný výkon služby. Sem můžeme zahrnout velmi širokou škálu jednání, jako je například požití alkoholu či omamné látky ve službě. Zejména spáchání úmyslného trestného činu je vždy způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.⁹⁰

6.4.1 Propuštění ve zvláštním řízení

Pouze u propuštění z důvodu porušení služební slibu umožňuje příslušnému služebnímu funkcionáři rozhodovat v tzv. „zvláštním řízení“, dle § 183 zákona o služebním poměru. Ve zvláštním řízení lze o propuštění rozhodovat mnohem jednodušším způsobem nežli při prokazování jiného protiprávního jednání, které je důvodem k propuštění. Účastník řízení v tomto

⁸⁸ POKORNÝ, Ladislav. Propuštění ze služebního poměru podle § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. IN: SKULOVÁ, Soňa, Alena KLIKOVÁ a Jiří VALDHANS. (eds.). Dny práva 2015 – days of law. Část. IX. Veřejná služba ve veřejné správě (a to i jako služba veřejnosti). Brno: Masarykova univerzita 2016. ISBN 978 - 80 - 210 - 820 -7. s. 278 – 290.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2015, č. j. 10 As 87/2014-65 a ze dne 12. 9. 2018, č. j. 7 As 285/2018-3.

⁹⁰ § 45 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

zvláštním řízení nemá žádná procesní práva. Prakticky se účastník řízení nemá právo vyjádřit k podkladům sloužícím pro vydání rozhodnutí před vydáním samotného rozhodnutí. Ve zvláštním řízení může být prvním úkonem vůči účastníkovi řízení doručení samotného rozhodnutí o propuštění, jestliže byl zjištěn takový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti v rozsahu, který je nutný pro jeho rozhodnutí. Může tedy nastat situace, že příslušníkovi je doručeno rozhodnutí o propuštění, aniž by měl vědomí o tom, že nějaké řízení o propuštění probíhá. Po doručení rozhodnutí řízení ve věci služebního poměru končí, tedy skončil služební poměr příslušníka. Příslušník má právo na odvolání proti rozhodnutí. Nicméně i zde je příslušník poměrně v nevýhodě, jelikož na podání samotného odvolání má pouhých 7 kalendářních dnů dnů od doručení rozhodnutí. Odvolání v tomto případě nemá odkladný účinek.⁹¹

Příslušník v daném případě nemá nárok na odchodné ani výsluhový příspěvek, nicméně pokud by došlo ke zrušení rozhodnutí o propuštění, budou příslušníkovi oba výsluhové nároky k dispozici.⁹²

6.5 Propuštění při uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti

Uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti je nejzávažnějším kázeňským trestem, který může příslušník dostat a který se neslučuje se setrváním příslušníka u bezpečnostního sboru. Příslušník, který byl přijat do služebního poměru, je jmenován do příslušné služební hodnosti, která je uvedena v samotném rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. Každá služební hodnost má předepsaný minimální stupeň vzdělání příslušníka a u některých hodností i minimální dobu trvání služebního poměru. Taxativní výčet těchto hodností, včetně výše uvedených požadavků, je uveden v § 7 zákona o služebním poměru.

⁹¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. str. 301-302.

⁹² TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 194.

Služební hodnosti dle uvedeného ustanovení jsou následující:

- a) referent,
- b) vrchní referent,
- c) asistent,
- d) vrchní asistent,
- e) inspektor,
- f) vrchní inspektor,
- g) komisař,
- h) vrchní komisař,
- i) vrchní rada,
- j) vrchní státní rada.⁹³

Tento typ propuštění se řídí ustanovením v zákoně o služebním poměru, a to v § 42 odst. 1 písm. e) zákona o služebním poměru. V § 51 odst. 1, písm. d) téhož zákona je odnětí služební hodnosti jeden z kázeňských trestů, který byl příslušníkovi udělen za určitý kázeňský přestupek či jednání, které mělo alespoň znaky přestupku. Tento kázeňský trest příslušníkovi udělen za:

- kázeňský přestupek se škodlivým následkem,
- porušení povinnosti, která vyplývá z omezení práv příslušníka,
- jednání, kterým příslušník porušil služební slib,
- opakované spáchání kázeňského přestupku, jež má škodlivý následek, jestliže předchozí uložení kázeňských trestů příslušníkovi nevedlo v období 3 let k obnovení služební kázně příslušníka,
- jednání se znaky přestupku,
- opakované dosahování neuspokojivých výsledků příslušníka při výkonu služby, které je uvedeno v závěrečném služebním hodnocení.⁹⁴

Příslušník potrestaný odnětím služební hodnosti nesmí vykonávat službu do doby, než mu bude doručeno rozhodnutí o propuštění. I v tomto případě propuštění má příslušník nárok na odchodné a výsluhový příspěvek.⁹⁵

⁹³ § 7 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁴ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. str. 104-105.

Mezi další kázeňské tresty, mimo trestu odnětí služební hodnosti, které uvádí § 51 odst. 1 zákona o služebním poměru, patří písemné napomenutí, snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců, odnětí služební medaile, pokuta, propadnutí věci nebo zákaz činnosti. Ze všech výše jmenovaných trestů však pouze u trestu odnětí služební hodnosti musí dojít k propuštění příslušníka z bezpečnostního sboru.

6.6 Propuštění pro porušení zvláštních omezení

Příslušník musí být propuštěn, jestliže porušil omezení stanovená v § 47 zákona o služebním poměru. Jak jsem již psal v kapitole 4.2, příslušník má jistá omezení, která musí dodržovat.

I zde bych připomenul část znění služební slibu, kdy se od příslušníka předpokládá nestrannost při výkonu služby, proto například členství v politické straně či politickém hnutí není v souladu s existencí služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru.

Nárok na odchodné a výsluhový příspěvek má příslušník i v tomto způsobu propuštění.

6.7 Propuštění z důvodu pozbytí státního občanství

Pouze občan České republiky může být příslušníkem bezpečnostního sboru. Je to jeden z předpokladů k přijetí do služebního poměru, proto pozbytí státního občanství během trvání služebního poměru není slučitelné s pokračováním služebního poměru. Pozbytí státního občanství řeší zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, a to v § 40, kde se uvádí, že občan České republiky pozbývá státní

⁹⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 199.

občanství České republiky v případě, že se trvale zdržuje v cizině nebo není přihlášen k trvalému pobytu v ČR a zároveň je státním občanem jiného státu či žádá o nabytí cizího státního občanství.⁹⁶

U tohoto typu propuštění není stanovena žádná propadná lhůta pro propuštění. Služební funkcionář rozhodne o propuštění až tehdy, kdy se dozví o pozbytí státního občanství příslušníka bezpečnostního sboru a rozhodne tak neodkladně. Služební poměr pak příslušníkovi skončí dnem, kdy je doručeno rozhodnutí o propuštění. Na odchodné a výsluhový příspěvek u tohoto typu propuštění má příslušník bezpečnostního sboru nárok.⁹⁷

6.8 Propuštění na základě dlouhodobého pozbytí zdravotní způsobilosti

Ve většině případů je u bezpečnostních sborů kladem vysoký požadavek na zdravotní stav příslušníka, který je v rámci pravidelných kontrol neustále ověřován. Příslušník bývá často vystavován vysoké fyzické i psychické námaze, kdy například i řídí vozidla s právem předností jízdy. Proto je s ohledem na rizikovost povolání důležité, aby sloužící příslušník byl v dobré zdravotní kondici.

Propuštění na základě dlouhodobého pozbytí zdravotní způsobilosti je zmíněno v § 42 odst. 1 písm. h) zákona o služebním poměru. Je zde uvedeno, že příslušník musí být propuštěn, pokud dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilosti, což je podloženo lékařským posudkem. Výjimku těchto zdravotních důvodů jsou důvody související s těhotenstvím.⁹⁸

Lékařský posudek je zpracováván na mimořádném lékařském vyšetření, které se provádí na základě Vyhlášky č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti

⁹⁶ § 40 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (o státním občanství České republiky) v platném znění.

⁹⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 200.

⁹⁸ § 42 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

ke službě v bezpečnostních sborech. Lékařská prohlídka je provedena tehdy, pokud:

- je nařízena orgánem ochrany veřejného zdraví či stanoví-li tak atomový zákon,
- byl výkon služby příslušníka přerušen z důvodu nemoci na déle než 8 týdnů nebo byl přerušen díky vlivu těžkého úrazu,
- došlo k přerušení výkonu služebního místa či služby na dobu delší šesti měsíců,
- lékařskou prohlídku navrhne sám služební funkcionář, který si všimne, že daný příslušník má při výkonu své služby značné nedostatky, a tak předpokládá, že došlo u příslušníka ke změně či ztrátě zdravotní způsobilosti potřebné k výkonu služby,
- závodní či ošetřující lékař zjistí, že u příslušníka došlo ke změně zdravotního stavu, jež dává důvod ke změně zdravotní způsobilosti,
- o ni příslušník sám požádá, jelikož se domnívá, že jeho zdravotní komplikace mají vliv na zdravotní způsobilost pro výkon služby.⁹⁹

Dle vzoru lékařského posudku o zdravotní způsobilosti příslušníka uvedené v příloze č. 4 vyhlášky č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech, je zdravotní stav příslušníka bezpečnostního sboru ohodnocen klasifikační značkou, kdy posuzovaný příslušník je:

- a) zdravotně způsobilý pro výkon služby - A
- b) zdravotně způsobilý pro výkon služby na služebním místě - A
- c) zdravotně způsobilý pro výkon služby na služebním místě s omezením - C
- d) Zdravotně nezpůsobilý pro výkon služby na služebním místě - D
- e) Zdravotně nezpůsobilý pro výkon služby - D

Příslušník, kterému byla stanovena klasifikační třída D, musí být propuštěn ze služebního poměru, jelikož je zdravotně nezpůsobilý pro výkon služby.¹⁰⁰

⁹⁹ § 4 vyhlášky č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech.

¹⁰⁰ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 202.

V ustanovení § 42 odst. 1 písm. h) zákona o služebním poměru je také uvedena výjimka propuštění z důvodu těhotenství. Toto ustanovení má oporu v § 77 odst. 2 zákona o služebním poměru, kde ve služebním poměru je zakázána přímá i nepřímá diskriminace těhotenství a mateřství. Propuštění z tohoto důvodu by tak bylo značně diskriminační.

Pokud je příslušník bezpečnostního sboru propuštěn na základě zdravotní nezpůsobilosti, která byla způsobena služebním úrazem či nemocí z povolání, má nárok podle § 105 zákona o služebním poměru na jednorázové odškodnění ve výši 230 000 Kč.¹⁰¹

Příslušník či služební funkcionář mají právo požádat o přezkoumání lékařského posudku, a to ve lhůtě 10 dnů, od kdy byl posudek vydán.

6.9 Propuštění z důvodu odnětí osvědčení o tělesné zdatnosti a odborné způsobilosti k výkonu služby

Propuštění z důvodu odnětí osvědčení o tělesné zdatnosti

Téma tělesné zdatnosti příslušníka bezpečnostního sboru provází příslušníka po celou dobu výkonu služby. Stejně jako zdravotní způsobilost, tak i fyzická zdatnost je u příslušníka bezpečnostního sboru pravidelně ověřována. Vzhledem k pravidelnému ověřování fyzické způsobilosti má příslušník možnost se během doby služby připravovat na ověřování fyzické způsobilosti, kterým jsou zpravidla fyzické testy.

Propuštění z důvodu odnětí osvědčení o tělesné zdatnosti k výkonu služby je definováno v § 42, odst. 1 písm. i) zákona o služebním poměru, které je však v rozporu s usnesením s § 15 odst. 4 a s § 79 odst. 4 tohoto zákona, podle kterých se fyzická zdatnost váže ke konkrétnímu služebnímu místu, ale ne k výkonu služby v bezpečnostním sboru. Za fyzicky způsobilého se považuje příslušník bezpečnostního sboru, který splňuje požadavky fyzické zdatnosti

¹⁰¹ § 105 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

stanovené ředitelem pro výkon služby na služební pozici, na kterou má být příslušník bezpečnostního sboru určen.

Služební poměr u tohoto typu propuštění končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění a příslušník má v tomto případě nárok na odchodné i výsluhový příspěvek.¹⁰²

Propuštění z důvodu odnětí osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu služby

Tento důvod k propuštění se týká pouze příslušníků HZS ČR, kteří musí mít odbornou způsobilost k tomu, aby mohli své funkce ve službě řádně vykonávat. Toto téma řeší zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Odborná příprava se skládá z teoretické přípravy, praktického výcviku a tělesné přípravy a odborná způsobilost se následně ověří zkouškou, při jejímž splnění získá příslušník osvědčení o odborné způsobilosti.¹⁰³

Služební poměr musí služební funkcionář ukončit bezodkladně ihned poté, co se o odborné nezpůsobilosti příslušníka dozví. Příslušník je propuštěn dnem doručení rozhodnutí o propuštění a získává nárok na odchodné a výsluhový příspěvek.¹⁰⁴

6.10 Propuštění z důvodu pozbytí osobnostní způsobilosti

Osobnostní způsobilostí se myslí psychický stav příslušníka bezpečnostního sboru, který zkoumá psycholog psychologického pracoviště daného bezpečnostního sboru. O přezkoumání osobnostní způsobilosti může požádat sám příslušník či lékař smluvního poskytovatele pracovně lékařských

¹⁰² TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 204.

¹⁰³ § 72 zákona č. 133/1985, Zákon České národní rady o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

¹⁰⁴ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 204.

služeb, ale většinou o přezkum požádá sám služební funkcionář písemnou žádostí.¹⁰⁵

Příslušníci bezpečnostních sborů často bývají svědky nešťastných událostí, které jsou pro člověka velmi psychicky náročné. Každý člověk tyto události zpracovává a snáší jiným způsobem, může se ale stát, že taková událost u příslušníka vyvolá takové následky, že není schopen pokračovat ve služebním poměru. Na rozdíl od výše uvedených způsobilostí není osobnostní způsobilost od vzniku služebního poměru pravidelně ověřována. Zde je nutné podotknout, že ověřování osobnostní způsobilosti příslušníku prošlo ve srovnání s minulostí poměrně rozsáhlou úpravou. Právě osobnostní způsobilost je jedna z nejčastějších důvodů, proč uchazeči, o to stát se příslušníkem, neprojdou přijímacím řízením.

Podle vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru přesněji podle § 1 této vyhlášky, musí být příslušník průměrného či vyššího intelektu, emočně stabilní, psychosociálně vyzrálý, bez nedostatečnosti v oblasti autoregulace, a volních i poznávacích procesů. Příslušník musí být také odolný v psychické zátěži bez jakýchkoliv znaků určité agrese a zejména bez psychopatologických příznaků.¹⁰⁶

Příslušník je povinen podrobit se v případě přezkumu osobnostní způsobilosti z rozhodnutí služebního funkcionáře psychologickému posouzení na psychologickém pracovišti. Až tehdy, pokud je posudek o osobnostní způsobilosti příslušníka pravomocný, může služební funkcionář zahájit řízení o propuštění. Služební poměr skončí dnem, kdy bylo doručeno rozhodnutí o propuštění. V tomto případě propuštění má příslušník nárok na odchodné i výsluhový příspěvek.¹⁰⁷

¹⁰⁵ § 15 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ § 1 vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru.

¹⁰⁷ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 205 – 209.

Z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 19/2013-35 ze dne 21. 6. 2013 vyplývá, že na závěr psychologa jsou kladeny velice vysoké nároky. Soud konstatoval, že: *“Posudek, resp. závěr psychologa bezpečnostního sboru ve smyslu vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, je stěžejním podkladem správního rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru. Je odborným závěrem, o němž si správní orgán, resp. soud nemůže pro nedostatek vlastních odborných znalostí a zkušeností učinit úsudek sám, nicméně i takový závěr soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s. Musí být především odůvodněn v rozsahu a kvalitě obdobné jako u znaleckých posudků, musí splňovat požadavek úplnosti a přesvědčivosti a vypořádat se se všemi rozhodujícími skutečnostmi, včetně skutečností uváděnými vyšetřovaným příslušníkem bezpečnostního sboru.“*¹⁰⁸

6.11 Propuštění z důvodu omezení svéprávnosti

Podle § 15 občanského zákoníku je svéprávnost definována jako způsobilost nabývat pro sebe práva vlastním právním jednáním a současně i způsobilost zavazovat se k povinnostem, tedy jednat.¹⁰⁹

K propuštění příslušníka, podle § 42 zákona o služebním poměru, tedy musí dojít, pokud byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena, či jí byl zbaven.¹¹⁰

Podle § 56 občanského zákoníku může svéprávnost omezit jedině soud.¹¹¹ Soud může danému příslušníkovi omezit svéprávnost v rozsahu, ve kterém příslušník není pro svou duševní poruchu, která však není přechodná, schopný právně jednat, a jasně vymezí, v jakém rozsahu bude právní jednání

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 19/2013-35 ze dne 21. června 2013.

¹⁰⁹ § 15 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

¹¹⁰ § 42 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ § 56 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

dané osoby omezeno. Důvodem k omezení svéprávnosti nejsou problémy s dorozumíváním.¹¹²

Služební funkcionář bezodkladně po zjištění omezení či zbavení způsobilosti příslušníka vydá rozhodnutí o příslušníkově propuštění. Příslušník je propuštěn dnem doručení rozhodnutí a vzniká mu nárok na odchodné i výsluhový příspěvek.¹¹³

6.12 Propuštění po uplynutí doby stanovené v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul

Do zálohy pro přechodně nezařazené se podle § 32 zákona o služebním poměru řadí příslušník bezpečnostního sboru, který je ve služebním poměru na dobu neurčitou, pro kterého platí, že:

- jeho služební místo bylo zrušeno v rámci organizačních změn bezpečnostního sboru,
- příslušníkovi zanikla platnost jeho osvědčení, pokud je osobou určenou pracovat s utajovanými informacemi,
- byl vyjmut z činné zálohy, popřípadě zálohy pro studující či zálohy zvláštní nebo neplacené,
- pozbyl svou zdravotní, fyzickou či osobnostní způsobilost, která je vyžadována pro dané služební místo a nelze příslušníka obsadit na místo jiné,
- byl odvolaný z dosavadního služebního místa kvůli neuspokojivým výsledkům a nelze ho zařadit na jiné služební místo nižší služební hodnosti. V této záloze může být maximálně 3 měsíce.¹¹⁴

¹¹² § 57 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

¹¹³ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 210.

¹¹⁴ § 32 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 42 odst. 1 písm. l) zákona o služebním poměru dojde k propuštění příslušníka bezpečnostního sboru v případě, že uplynuly 3 měsíce od doby, kdy byl zařazen do zálohy pro přechodně nezařazené, a pro příslušníka, který dosahoval v závěrečném služebním hodnocení neuspokojivých výsledků. Pokud se po 3 měsících pro příslušníka, který měl v závěrečném hodnocení neuspokojivé výsledky, nepodaří najít jinou pozici, která má o jednu pozici nižší služební hodnost, musí být propuštěn. Služební poměr je skončen po uplynutí 2 kalendářních měsíců, které se počítají od následujícího dne od dne doručení rozhodnutí o propuštění. I v tomto případě má příslušník nárok na odchodné i výsluhový příspěvek.¹¹⁵

6.13 Skončení služebního poměru na základě žádosti příslušníka bezpečnostního sboru

Tento druh skončení služebního poměru je jeden z nejjednodušších a zároveň i nejčastějších způsobů, jak služební poměr ukončit. O skončení služebního poměru na vlastní žádost pojednává zákon o služebním poměru v § 42 odst. 1 písm. m).

Příslušník může požádat o propuštění ze služebního poměru z jakéhokoli důvodu, popřípadě důvod nemusí vůbec uvést. Je potřeba zmínit, že i když se jedná o skončení poměru na vlastní žádost příslušníka bezpečnostního sboru, jedná se o typ propuštění ze služebního poměru, o kterém rozhodne služební funkcionář. Služební poměr tak skončí po uplynutí 2 kalendářních měsíců, které následují po dni, kdy byla doručena žádost o propuštění, pokud však služební funkcionář nerozhodne o kratší době na základě příslušnickovy žádosti. Uvedený důvod pro skončení služebního poměru dává příslušníkovi nárok na odchodné a výsluhový příspěvek.¹¹⁶

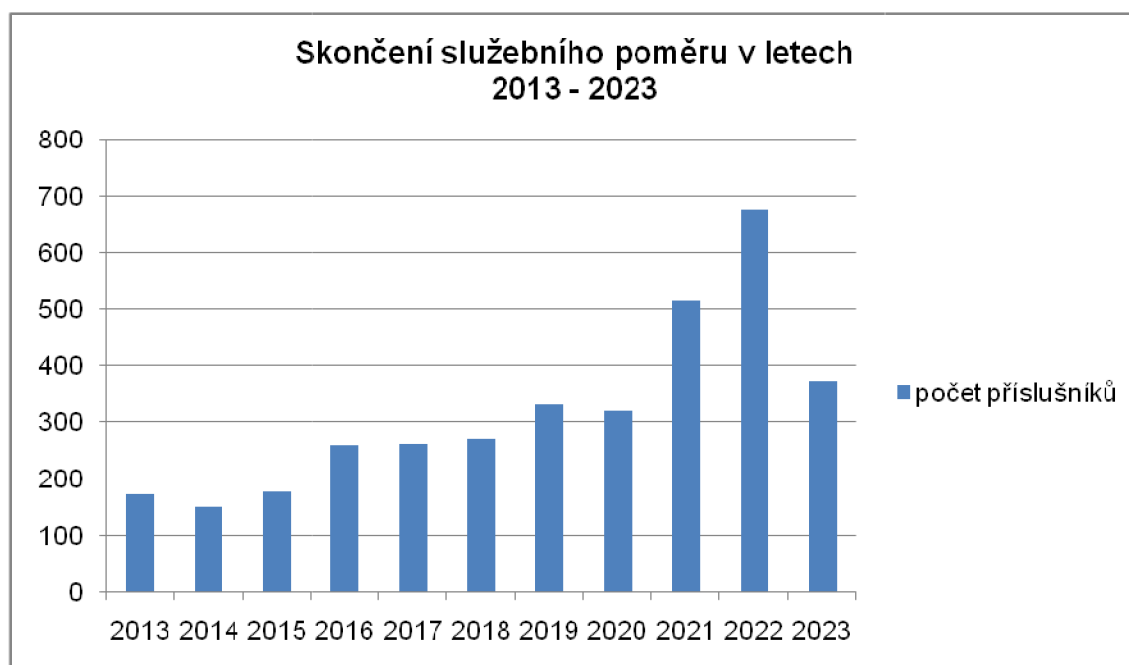
¹¹⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 210.

¹¹⁶ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2. s. 211.

7 PŘEHLED SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY

Již 6 let pracuji u Hasičského záchranného sboru České republiky a nyní bych několika grafy obohatil svou bakalářskou práci na dané téma „Skončení služebního poměru příslušníků BS“. Grafy se konkrétně týkají HZS ČR. Na všech následujících grafech je zobrazený přehled od roku 2013 do roku 2023.

Graf č. 1: Skončení služebního poměru v letech 2013 – 2023

Zdroj: Data z oddělení personálního a vzdělávání Generálního ředitelství HZS ČR

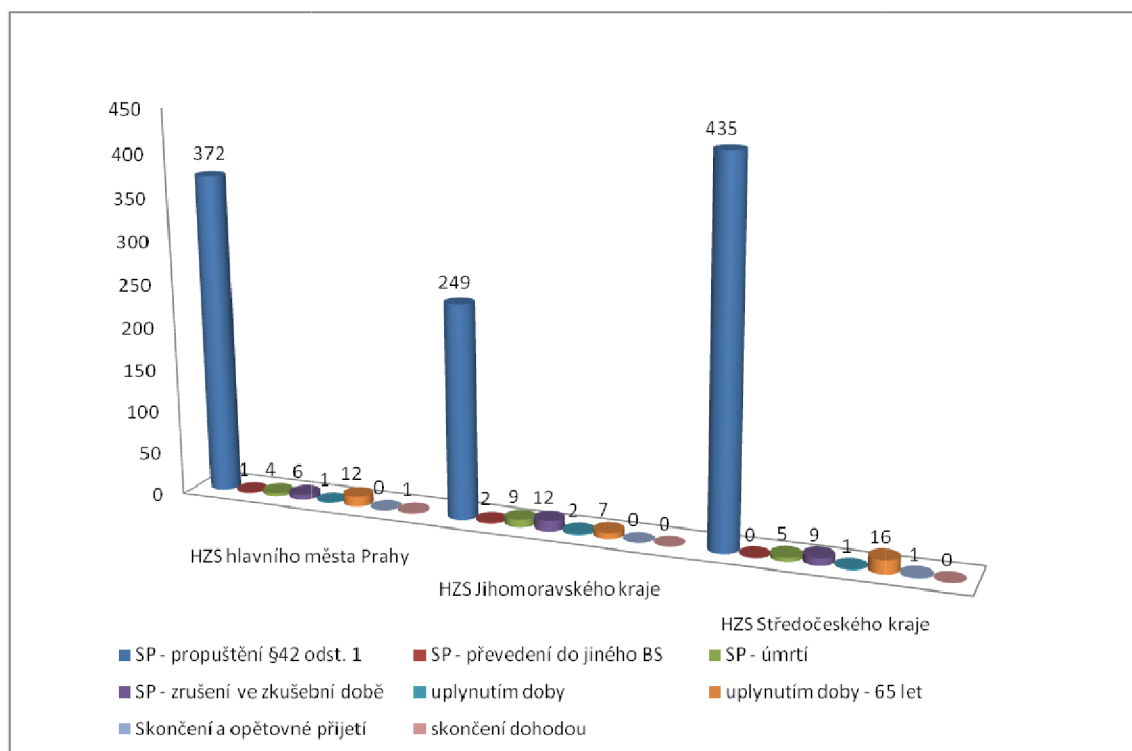
Uvedený graf znázorňuje odchodovost příslušníků za posledních 11 let, tedy od roku 2013 až do roku 2023. Znázorněná data jsou převzata z personálního oddělení a vzdělávání Generálního ředitelství HZS České republiky a obsahují údaje z celé organizační části HZS ČR. Z daného grafu je zjevné, že sledované období, ve kterém došlo ke skončení služebního poměru, má vzestupný charakter, kdy v roce 2022 došlo k jeho vyvrcholení. Z grafu č. 1 vyplývá, že nejméně příslušníků HZS ČR skončilo svůj služební poměr v roce 2014. Naopak nejvyšší odchodovost příslušníků HZS ČR byla roku 2022, celkem

675 příslušníků, což je velmi výrazný skok. Od roku 2013 – 2020 byl průměrný roční počet skončení služebních poměrů pouhých 242 příslušníků.

Zajímavý je také náhlý skok mezi rokem 2020 a rokem 2021 a také mezi rokem 2021 a 2022. O tom, co bylo příčinou tak rapidního růstu skončených služebních poměrů, se dá jenom polemizovat. Více se tomu budu věnovat v závěru své bakalářské práce. Z posledního roku 2023 zase vidíme tendenci sestupného charakteru, kdy se počet odchodovosti příslušníků přibližuje letem 2013 – 2020.

Následující graf č. 2 poukazuje na důvody skončení služebního poměru.

Graf č. 2: Důvod skončení služebního poměru příslušníků HZS ČR ve vybraných krajích

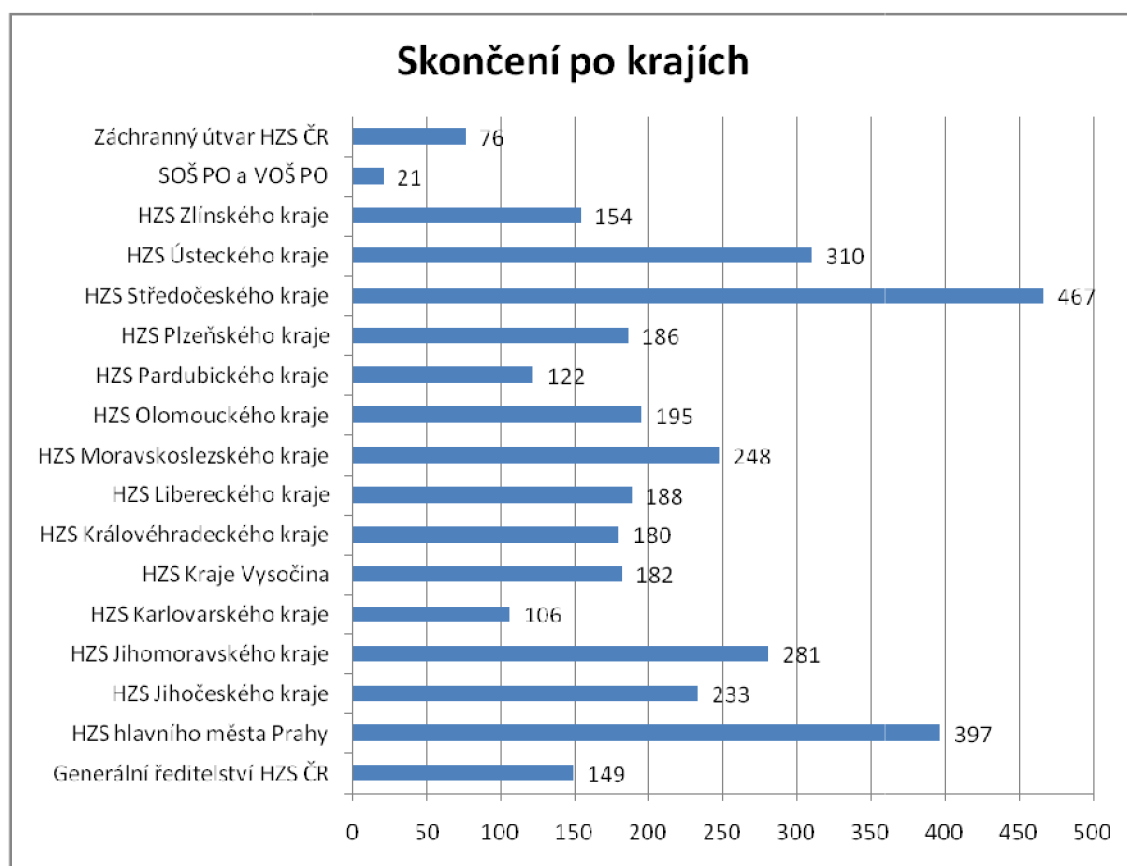

Zdroj: Data z oddělení personálního a vzdělávání Generálního ředitelství HZS ČR

Výše uvedený graf č. 2 zobrazuje tři kraje HZS ČR. Tyto kraje jsem vybral z důvodu nejvyššího počtu skončení služebních poměrů příslušníků HZS ČR krajů. Nejčastějším způsobem skončení služebního poměru u všech krajů České

republiky, tak jako u těchto tří příkladů v grafu je propuštění dle § 42 odst. 1, zákona o služebním poměru. Bohužel přesný důvod propuštění nevím, nicméně předpokládám, že se jedná o propuštění dle § 42 odst. 1 písm. m), kdy příslušník požádal o propuštění sám, nicméně je to jen má domněnka. Druhým nejčastějším důvodem ukončení služebního poměru je dovršení věkové hranice 65 let. Je patrné, že tento způsob skončení není vzhledem k počtu propuštěných tak častý. Podle mého názoru je to zapříčiněno díky výsluhovému příspěvku, kdy příslušníci s odslouženými léty opouští sbor podstatně dříve, pobírají výsluhový příspěvek jako svůj pasivní příjem a jsou dále ekonomicky aktivní v jiném zaměstnání. Dochází tedy u nich k propuštění na vlastní žádost. Nutno podotknout, že uvedená data jsou za období 11 let.

Graf č. 3: Skončení příslušníku HZS ČR po jednotlivých krajích České republiky

Zdroj: Data z oddělení personálního a vzdělávání Generálního ředitelství HZS ČR

Třetí graf znázorňuje, kolik příslušníků celkem skončilo za období 2013 – 2023 v jednotlivých krajích. Jsou v něm zahrnuty všechny možné důvody

skončení služebního poměru, které Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky eviduje, a které jsou znázorněny v grafu číslo 2. Zde můžeme vidět, že nejvíce skončených služebních poměrů bylo ve Středočeském kraji a HZS hlavního města Prahy. V porovnání s ostatními kraji je také podstatně menší počet příslušníků v SOŠ PO s VOŠ PO ve Frýdku Místku, jelikož tato organizační část HZS ČR mají nejmenší počet příslušníků.

8 NÁROKY PŘÍSLUŠNÍKA PŘI SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Pokud příslušník skončí svůj služební poměr, má nárok na peněžitou odměnu, jako je například výsluhový příspěvek, který je vyplácen každý měsíc a tzv. odchodné, které příslušník dostane pouze jednou. Tyto příspěvky jsou velikou výhodou oproti jiným zaměstnaneckým benefitům ostatních pracovních pozic mimo bezpečnostní sbory.

Dle Tomka mají výsluhové nároky zejména tři funkce, a to regulační, kompenzační a sociální.

Vlastností regulační funkce je především regulování věkového složení bezpečnostního sboru. Jde zejména o to, aby byl příslušník bezpečnostního sboru motivován k odchodu ze služebního poměru ve věku, který je optimální pro jeho nahrazení například příslušníkem mladšího věku.

Druhá funkce, tedy funkce kompenzační má vlastnosti finanční a kompenzační. Tato funkce řeší zejména náhrady za roky strávené v méně příznivých podmínkách, náhrady za fyzické i psychické opotřebení a řeší i další omezení základních práv v době, po kterou služební poměr trval.

A třetí funkce sociální, která je charakteristická tím, že příslušníkovi bezpečnostního sboru umožňuje, popřípadě usnadňuje, přechod do civilního prostředí, zajišťuje rekvalifikace, pomáhá se zajištěním životní úrovně příslušníka, či celé jeho rodiny.

Dále bych se zmínil o funkci motivační, jejímž charakterem je zejména motivování příslušníků bezpečnostních sborů, aby zůstali ve služebním poměru co nejdélejší možnou dobu (maximálně do 65 let věku), tedy alespoň do doby, kdy dosáhnou na maximální výměru případných výsluhových nároků. Proto se neustále zvyšuje výměra odchodného a výsluhového příspěvku související s délkou trvání služebního poměru, tedy čím déle je příslušník ve služebním poměru, tím je jeho výsluhový příspěvek a odchodné vyšší. Výsluhový příspěvek se totiž zvyšuje stejným způsobem i ve stejných termínech jako procentní

výměra důchodů. Přičemž zvýšení výsluhového příspěvku činí polovinu zvýšení procentní výměry důchodů.¹¹⁷

Ze zákona jasně vyplývá, která doba rozhodná pro výsluhové nároky se nezapočítává do výsluhy a to:

- zařazení v neplacené záloze, s výjimkou zařazení v dané záloze kvůli čerpání mateřské či rodičovské dovolené, která je příslušníkovi bezpečnostního sboru poskytnuta v rozsahu poskytnutí mateřské dovolené, a zvolení do funkce v odborové organizaci,
- doba neschopnosti ke službě, při které příslušníkovi nenáleží služební příjem ve zvláštních případech, či nemocenské,
- zproštění výkonu služby, pokud nebyl příslušníkovi doplacen rozdíl, o nějž byl jeho služební příjem zkrácen,
- výkon vazby či trestu odnětí svobody s výjimkou případů, kdy měl příslušník nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě či trestu odnětí svobody, podle zvláštního právního předpisu.

Pokud je příslušník ze služebního poměru propuštěn z důvodu dlouhodobé ztráty jeho zdravotní způsobilosti kvůli služebnímu úrazu či nemoci z povolání, po skončení služebního poměru dostane náhradu za ztrátu služebního příjmu po ukončení neschopnosti ke službě.¹¹⁸

8.1 Potvrzení o výkonu služby a služební posudek

Pokud dojde ke skončení služebního poměru, má příslušník bezpečnostního sboru nárok na vydání potvrzení o tom, že vykonával službu. Při podání žádosti má nárok i na služební posudek.

V potvrzení o výkonu služby většinou najdeme následující údaje: jak dlouho příslušník danou službu vykonával, jakým způsobem byl služební poměr

¹¹⁷ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. s 263 – 269.

¹¹⁸ § 165 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

skončen, a pokud byl skončen propuštěním, tak je zde i uvedená informace o důvodu propuštění. Potvrzení dále obsahuje pořadí srážek ze služebního příjmu i informace o příslušníkovi, v jehož prospěch jsou srážky prováděny. Dále závazky příslušníka k bezpečnostnímu sboru, rozhodné skutečnosti pro posouzení nároků na dávky nemocenského pojištění, nároků na podporu v nezaměstnanosti či rekvalifikaci a výši průměrného výdělku příslušníka.¹¹⁹

8.2 Odchodné

Na odchodné má příslušník nárok pouze tehdy, pokud jeho služební poměr trval minimálně 6 let a skončil. Toto neplatí v případě, že služební poměr skončil propuštěním podle § 42 odst. 1 zákona o služebním poměru a to hlavně při propuštění z důvodu:

- odsouzení za trestný čin spáchaný úmyslně,
- pravomocného rozhodnutí v řízení o úmyslném trestném činu, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném zastavení příslušníkovy trestního stíhání nebo pokud bylo schváleno narovnání či bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání či jednání, jakým trestný čin spáchal, či je v rozporu s požadavky, které jsou kladeny na příslušníka,
- porušení služebního slibu příslušníka díky zavrženému jednání se znaky trestného činu, jež ohrožuje dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Pokud ale o propuštění požádá sám příslušník, nemá nárok na odchodné v případě, že je proti němu vedené trestní řízení za úmyslně spáchaný trestní čin. Nárok na odchodné se mu opět navrátí, pokud za daný trestný čin nebyl odsouzen či nebylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho

¹¹⁹ § 43 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

trestního stíhání, popřípadě pravomocně schváleno narovnání či nebylo vydáno pravomocné rozhodnutí o podmíněném odložení návrhu na potrestání.¹²⁰

Výše odchodného se po šesti letech služebního poměru rovná výši průměrného hrubého měsíčního služebního příjmu příslušníka. Za každé další roky roste odchodné o jednu třetinu průměrného hrubého měsíčního příjmu, avšak jen do jeho šestinásobku, což je maximální násobek odchodného. Pokud tedy příslušník odslouží 21 let a více, jeho odchodné je maximální, a to šestinásobek měsíčního hrubého příjmu.

Pokud již příslušník jednou ve služebním poměru byl, skončil a odchodné mu již bylo vyplaceno, další odchodné při skončení dalšího služebního poměru mu bude vyplaceno o sníženou částku ve výši předchozího odchodného. Pokud ale bylo příslušníkovi vyplaceno odchodné ve stejné, popřípadě vyšší výměře, než byla výměra odchodného, na nějž měl příslušník nárok, odchodné mu vyplacené nebude.¹²¹

8.3 Výsluhový příspěvek

Na výsluhový příspěvek má příslušník bezpečnostního sboru nárok, pokud jeho služební poměr trval minimálně 15 let a skončil. Pokud ale nebyl služební poměr skončen za stejných předpokladů propuštění, jako je uvedeno výše u odchodného.

Výsluhový příspěvek je vyplácen pravidelně každý měsíc a činí 20 % měsíčního služebního platu. Po patnáctém roce se každoročně zvyšuje o 3 % měsíčního služebního příjmu. Od dvacátého prvního roku a dál se zvyšuje o 2 % měsíčního služebního příjmu a od dvacátého šestého roku a dále se výsluhový příspěvek zvyšuje pouze o 1 %, přičemž maximální výše výsluhového příspěvku může činit 50 % měsíčního příjmu příslušníka, jehož je dosaženo po 30 letech trvání

¹²⁰ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem k 1. 1. 2007*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2007, ISBN 978-80-7263-385-2. str. 279 – 280.

¹²¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2. str. 101 – 102.

služebního poměru. Zákon o služebním poměru také řeší koincidenci výsluhového příspěvku s důchodem příslušníka.¹²²

8.4 Úmrtné

Ve služebním zákoně je zahrnuto i tzv. úmrtné, které také řadíme mezi výsluhové nároky. Úmrtné se týká pozůstalých po příslušníkovi, jehož služební poměr skončil úmrtím. Úmrtné se vztahuje na nejbližší rodinu, zejména manžela/manželku, nezaopatřené děti, kterým příslušník musí poskytovat výživu, a také rodiče, popřípadě další osobu. Výše úmrtného je dvanáctinásobek měsíčního služebního platu zemřelého příslušníka.

Odchodné a úmrtné se vyplácí do 30 dnů po skončení služebního poměru. Kromě úmrtného ještě rodina získává příspěvek na pohřeb příslušníka.

¹²² § 157 - § 163 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

ZÁVĚR

V závěru bakalářské práce shrnu a vyhodnotím témata, která mě v práci nejvíce zaujala. Mezi tato témata patří zejména údaje z Grafu č. 1 uvedeného v kapitole 7 bakalářské práce, dále téma skončení služebního poměru po dosažení věkové hranice 65 let ke dni 31. 12. daného roku, propuštění příslušníka bezpečnostního sboru pro porušení služebního slibu a výsluhové nároky příslušníka bezpečnostního sboru.

Z grafu č. 1 uvedeného v kapitole 7 bakalářské práce je patrný výrazný nárůst skončení služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů v letech 2021 a 2022. V tomto období byl kladen na příslušníky bezpečnostních sborů vysoký tlak ohledně zdravotní způsobilosti související s pandemií COVID 19. Já sám jsem pocítil jistý tlak a věřím, že u určitého počtu kolegů s více odslouženými léty, mohlo být toto jedním z impulsů pro jejich rozhodnutí služební poměr skončit právě v tomto období. V roce 2023 se počet skončení služebního poměru opět přiblížil k hranici průměrného počtu skončení za období 2013 až 2020. Z této skutečnosti je patrné, že zmiňované období 2021 a 2022 nebylo pro příslušníky bezpečnostních sborů vůbec jednoduché (byť se data vztahují pouze k HZS ČR). Příslušní služební funkcionáři měli vzhledem k vysokému počtu skončení služebního poměru podstatně více práce v rozhodování o skončení služebních poměrů.

Dále bych se zmínil o skončení služebního poměru po dosažení věkové hranice 65 let ke dni 31. 12. daného roku. Vezmu-li v potaz, že se neustále hrozí tím, že důchodový rok poroste nad hranici 65 let, zůstává otázkou, kde se příslušníci uplatní další roky svého života, které jim budou chybět do důchodového věku, když u bezpečnostních sborů musí svůj služební poměr skončit za výše uvedených specifických podmínek. Samozřejmě za předpokladu, že budou zrušeny výsluhy a příslušník po skončení služebního poměru nebude moci každý měsíc využívat výsluhový příspěvek nebo bude příspěvek tak malý, že ho a rodinu neuživí. Služba je pro příslušníka v mnoha případech celoživotním posláním, kdy se příslušník stává specialistou ve svém oboru. Takový člověk pak po nuceném odchodu ve věku 65 let bude jen těžko hledat

novou práci. Na druhou stranu zvyšovat věkovou hranici pro odchod do důchodu také moc nelze už jen z důvodu, že je u příslušníka pravidelně ověřována fyzická a zdravotní způsobilost.

Nesmím zde také opomenout na propuštění příslušníka z důvodu porušení služebního slibu. Příslušníci bezpečnostních sborů by měli ve svém chování a vystupování jít příkladem občanům České republiky. Pro bezpečnostní sbory je důležitá důvěra občanů České republiky. Dlouhodobě si v tomto ohledu nejlépe vede HZS ČR, proto každé zavrženíhodné jednání, které by mohlo ohrozit pověst bezpečnostního sboru, nesmí být slučitelné se setrváním příslušníka u bezpečnostního sboru.

Se skončením služebního poměru také souvisí jisté nároky příslušníka. Mezi tyto nároky patří zejména odchodné, na které je nárok již po šesti letech výkonu služby a které se poměrnou částí zvyšuje. Zejména pak výsluhový příspěvek, na který má příslušník nárok po patnácti odsloužených letech. Jeho maximální výše dosahuje po třiceti letech trvání služebního poměru, kdy maximální výsluhová částka dosáhne 50 % hrubého měsíčního příjmu. Již léta se spekuluje ohledně výrazného zásahu do služebního zákona v oblasti výsluhových nároků. Stávající příslušníky s více odslouženými lety tak sužuje poměrná nejistota. Kdyby bylo například zasahováno do výsluhových příspěvků, znamenalo by to značnou odchodovost zkušených příslušníků, kde by tyto změny mohly do značné míry ohrozit akceschopnost příslušných bezpečnostních sborů. Došlo by zde k rozsáhlé generační obměně, kdy by příslušníci ztratili určitou motivaci ve výkonu služby pokračovat. Na druhou stranu by možnou motivaci, stát se příslušníkem bezpečnostního sboru, ztratili i noví uchazeči. V případě, že by snad přišel značný zásah do zákona o služebním poměru, musela by přijít jiná dostatečná motivace. Mohlo by jít například o zvýšení služebního příjmu či změna nároků pro příjem příslušníků bezpečnostních sborů. Z praxe sleduji, že mnoho lidí se zápalením pro to, stát se příslušníkem Hasičského záchranného sboru, neuspěje jen z důvodu dosažení požadovaného vzdělání, byť fyzická a psychická zdatnost u nich není problém. Často se jedná o zkušené osoby s nadšením pro daný obor, které by sboru byly jistě přínosem. Dalším, podle mě možným zásahem do výsluhy příslušníků by mohlo být zrušení

výsluhových nároků podle rizikovosti naplňované práce. Zde by tak mohlo dojít k výraznému snížení nákladů státu na výsluhové příspěvky. V zákoně o služebním poměru také vítám úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka. Je důležité myslet na pozůstalé po příslušníkovi, kdy tato velmi smutná událost může znamenat existenční finanční problémy pro pozůstalé.

Závěrem práce bych chtěl podotknout, že se mi současná právní úprava jeví dostatečná, kde by při uvedených zásazích do služebního zákona musela přijít adekvátní kompenzace pro udržitelnost příslušníků v bezpečnostním sboru.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

TOMEK, Petr a NOVÝ, Karel. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7.

TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-234-2.

TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2.

TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem k 1. 1. 2007*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2007, ISBN 978-80-7263-385-2.

BALABÁN, Miloš a PERNICA, Bohuslav. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, ISBN 978-80-246-3150-9.

HERZOGOVÁ, Zuzana. *Základy filosofie a profesní etiky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998. ISBN 80-85981-82-3.

CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2.

POKORNÝ, Ladislav. *Propuštění ze služebního poměru podle § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. IN: SKULOVÁ, Soňa, Alena KLIKOVÁ a Jiří VALDHANS. (eds.). *Dny práva 2015 – days of law*. Část. IX. Veřejná služba ve veřejné správě (a to i jako služba veřejnosti). Brno: Masarykova univerzita 2016. ISBN 978 - 80 - 210 - 820 - 7.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-807-4004-285.

Právní úprava:

Zákon č.17/2012 Sb. o Celní správě České republiky v platném znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

Zákon č. 133/1985, o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů v platném znění.

Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (o státním občanství České republiky) v platném znění.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru).

Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů.

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky v platném znění.

Vyhláška č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech.

Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru.

Judikatura:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2015 sp. zn. 11 Ad 22/2014-49.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 04. 11. 2004, sp. zn. 3 Ans 2/2004–62.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2010, čj. 6 Ads 56/2010 – 89.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 4 Ads 94/2011 – 45.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 6. 2013, sp. zn. 6 Ads 19/2013-35.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 3 Ads 133/2012.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2015, č. j. 10 As 87/2014-65.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. 10 As 61/2015 – 69.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2018, č. j. 7 As 285/2018-3.

Webové stránky:

Bezpečnostní informační služba. Online. Bezpečnostní informační služba. 2023. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas/>. [cit. 2023-12-04].

Bezpečnostní sbory. Online. [Www.bezpecnostni-sbory.wbs.cz](http://www.bezpecnostni-sbory.wbs.cz). 2023. Dostupné z: https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2009/vezenska_sluzba.htm. [cit. 2023-12-01].

CELNÍ SPRÁVA: Brožura o Celní správě České republiky. [online]. Praha, 2012 [cit. 2023-12-01]. Generální ředitelství cel. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Documents/brozura-CS.pdf>.

Hasičský záchranný sbor ČR. Online. www.hzscr.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-zakladni-poslani.aspx>. [cit. 2023-12-01].

Jaké je vaše hlavní poslání. Online. Úřad pro zahraniční styky a informace. Dostupné z: <https://www.uzsi.cz/jake-je-vase-hlavni-poslani.html>. [cit. 2024-03-06].

Policie České republiky. Online. www.policie.cz. 2023 Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>. [cit.2023-12-01].

Služební slib příslušníků BS. Online. www.policie.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>. [cit. 2024-01-22].

Vězeňská služba České republiky. Online. Vězeňská služba základní údaje. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>. [cit. 2023-12-01].